

לקראת שבת מלכתא

פגנים לפרשת לך לך | גליון מס' 141 | תקציר שבועי של 'הדף היומי הבהלכה' | לקבלת הגילון למייל: Dirshu@dirshu.co.il

"פעם שוחחתי עם פרופסור, והאיר עיני... כלאחר יד, הוא תירץ לי קושיה על הרמב"ם, קושיה עצומה שהתחבטתי בה שישים שנה!..."
כיצד יתכן שפרופסור יצליח ליישב קושיה אשר רבינו, בגאונותו העצומה, לא הצליח ליישבה?

מרן הגרא"מ שך זיע"א מתאר את שיחתו עם מנהל המחלקה בביה"ח, ובכך יישב קושיה עצומה

"והאמן בה' ויחשבה לו צדקה" (בראשית ט"ו, ה')

המערכת, אולם אולי תוכל להסביר לי כיצד מסוגל המוח, שהוא בסך הכל מבנה כימי של תאים, לעבד מידע, לחשוב ולהבין?
 אל מול השאלה הזו, נותר הפרופסור בלא תשובה. בעל כרחו נאלץ להודות כי מורכבותו ואופן פעולתו של המוח - אינם מובנים עדיין לשכל אנוש, והרי הם בודאי מנפלאות הבריאה...
 המסקנה היתה ברורה איפוא, אולם רבינו לא הסתפק בכך. הוא פנה אל הפרופסור ושאל: "אם כן, אם יודע אתה שהעין שלך, זו המאפשרת לך לראות את כל המראות שבעולם, אינה יכולה לראות

לא אחת ניהל רבינו ויכוחים מעין אלו עם פרופסורים בעלי שם, כשהיה נפגש עמם לצורך זה או אחר. איש האמונה, לא היה מסוגל להבין כיצד אנשים הנחשבים לנאורים וחכמים ואף עוסקים מדי יום ביומו בנושאים הזועקים 'אמונה' - אינם מכירים באמונה חושית וברורה מתוך עיסוקם היומיומי בנפלאותיו של בורא העולם...
 לפיכך, בכל עת מצוא כאשר נפגש עם פרופסורים ואנשי רפואה, היה מנסה לתהות על קנקנם, ולהפנות אליהם שאלות 'תמימות' לכאורה, שהביאו אותם לידי הכרח גמור להודות באפסיות חכמתם אל מול חכמתו האלוקית והאינסופית של בורא העולם...
 כך למשל באחת ההזדמנויות, כאשר נערכה לרבינו בדיקה יסודית בעיניו, פנה אל הרופא שערך את הבדיקה, פרופסור בעל מוניטין אשר כיהן כמנהל מחלקת העיניים בבית החולים 'אסותא' - ושאל: "אמור לי פרופסור, כיצד העין רואה?"
 "בעין - ישנם עצבי ראייה!", השיב הפרופסור, ורבינו הוסיף להקשות: "ומהו עצב?"
 "העצב - הינו מעין 'חוט' המקשר בין העין למח!", השיב הפרופסור, אולם רבינו עדיין לא בא על סיפוקו... "ומהו המוח?", הוסיף והקשה, והפרופסור הסביר כי המוח הינו מערך של מיליוני תאים המעבדים את המידע שמתקבל מכל מערכת העצבים המסועפת.
 כעת, הגיע רבינו אל הנקודה: "הסברת היטב את חלקיה של

"חורף אחד לא ירדו גשמים, עד שהבד"ץ בי-ם הכריז לומר את התפילה על עצירת גשמים. והנה שלחו אותי לגשת להתפלל מנחה לפני העמוד בבית החזו"א. הייתי נבוך, ניגשתי לשאול את החזו"א האם לומר את התפילה על עצירת גשמים..."

מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, בשיחה מיוחדת על מרן החזון איש זי"ע לרגל יומא דהילולא ט"ו חשוון

הרב יעקב הייזלר

חיל ורעדה אחזתנו עת דרכנו על מפתן הבית הגדול והמפורסם ברחוב רשב"ם 23 בעיר התורה והחסידות בני ברק, שם מתגורר מזה שנות דוה, פאר הדור ושר התורה, מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, ומשם תצא הוראה לישראל בכל אתר ואתר.

בקומה השניה של הבית הכ"כ מפורסם בעולם היהודי, לשם עלינו, ניתן היה לחתוך את המתח באוויר. עשרות רבות של אנשים מכל קצוי תבל ממותנים לרגע בו יזכו להיכנס בקודש פנימה ולקבל תשובה לעתיד חייהם הגורלי. האחד, להכרעה הלכתית דחופה, השני, להזכיר חולה שיש בו סכנה, השלישי, להכרעה בדבר שיש בו עניני נפשות. כאן בבית הגדול והכל כך מפורסם כל רגע ורגע מחושב, כל דקה מתוכננת, סדר היום של מרן הגר"ח שליט"א עמוס לעיפה עד כי אי אפשר לתחוב בו מחט.

מחדר זו המהווה תל תלפיות, יוצאת תורה והוראה לישראל במשך שנות דור לכל רחבי העולם התורני, כאשר ראשי ישיבות, רבנים, ומוצי"ם מובהקים מכל העולם נעזרים בספריו אלו ואינם יורדים מעל שולחנם.

הסטנדר הנצחי, כך הגמרא הבלויה - שניהם הם כל עולמו של מרן הגר"ח שליט"א. התאוה, הכיסופין והערגה שלו לשורות הגמרא, חזקים מכל הרי הברזל ונחושת שבעולם. מזה עשרות בשנים חי מרן הגר"ח שליט"א ברדיפה מתמשכת, ברדיפה אחרי ההספק האדיר שקבע לעצמו, לסיים תלמוד בבלי, ירושלמי, ד' חלקי שו"ע לרבות כל מדרשי חז"ל - בכל שנה ושנה.

מרן הגר"ח שליט"א, שגדל עוד מילדותו על ברכי דודו מרנא החזו"א זי"ע, ואף זכה להתגורר עמו יחד באותו בית גדול, זכה לקירבה נדירה במחיצת קדשו. לא נאריך בדברים על הערכתו הנדירה של החזו"א לאחיינו מרן הגר"ח שליט"א, אך זאת נספר שמרן החזו"א כתב עליו עודנו בבחרותו במכתב מיוחד "מרא דכולא תלמודא", אשר הם ללא ספק מילים נדירות ולא שגרתיות שיצאו מקולמוסו של החזו"א, והדברים אומרים דרשני.

מרן הגר"ח שליט"א חי ונושם כל שנותיו עד עצם היום הזה בכל משעולי חייו את הליכות חייו, משנתו ושיטתו הבהירה של החזו"א, כל פרט ופרט מומעשיו של החזו"א נחקקו בקרבו וכך במשך שנות דור

מהווה מרן הגר"ח שליט"א מקור ברור להליכות והנהגות מרן החזו"א זי"ע.

לפניכם תיעוד מהשיחה עם מרן הגר"ח שליט"א, כפי שרשמנו והעלנו את הדברים על גבי הכתב מיד בתום השיחה לתועלת הקוראים. חלק מהדברים שלא הספקנו לשאול במהלך השיחה עם מרן הגר"ח שליט"א, שלחנו לשאול אח"כ על ידי בני ביתו הקרובים הי"ו, ומהם קבלנו תשובות נוספות ששמעו ממרן הגר"ח שליט"א, שילבנו את הדברים יחדיו. קראו ותחי נפשכם.

נקודות במסכת חייו

בפתח השיחה שאלנו את מרן הגר"ח שליט"א: אנו מתקרבים ליומא דהילולא של מרן החזו"א זי"ע, ברצוננו להרחיב את היריעה לכבוד יומא דהילולא ולהתמקד במשנתו התורנית שהותיר אחריו לדורות. ב"ה קם דור צעיר של בחורים ואברכים אשר לא זכו לראות מקרוב ולשמוע את גדול הדור החזו"א, אנו מבקשים לשמוע ממרן שליט"א כאחד שגדל על ברכי החזו"א, על איזה נקודות במסכת חייו עלינו בעיקר להדגיש למען ילמדו מדרכיו?

מרן הגר"ח שליט"א משיב ואומר: "אכן, זכיתי מילדותי ממש להיות קרוב אליו ואף לשמש אותו רבות, הייתי אף רגיל ללמוד עמו גמ'. גדלותו של החזו"א הקיפה את כל תחומי החיים, לא היה דבר שבו הוא

י-ם שהיה מהקרובים אליו ביותר".

האם היה החזו"א למד קבלה ותורת הנסתר?

"אצל החזו"א היה ספרי קבלה על שולחנו, היות ולפעמים היה צריך לעיין בזה, כי הרי הרבה פעמים אחרונים מביאים ספרי קבלה כמו המג"א ועוד. לפעמים כשהיו נכנסים אליו היה מחביא את זה, שלא יאמרו שהוא לומד קבלה.

"אחד מבני ביתו אף העיד שפעם בא לביתו לפנות בוקר, לפני הנץ החמה, וראה על שולחנו ספר 'עץ חיים' פתוח...
"החזו"א אמר להגר"ש גריינימן זצ"ל שה'לשם' הוא הספר האחרון בקבלה שיש מה ללמוד ממנו, ואמר שלכן נקראת חכמה זו 'קבלה', כי א"א להבינה אלא בקבלה איש מפי איש עד אליהו.

בן י"ח לחופה

מה היתה דעתו בענין זמן הנישואין לבחורים?

"החזו"א סבר שצריך להתחתן מה שיותר מוקדם. הוא רצה שאנשא בהיותי בגיל 17 וחצי. הרמב"ם (הל' אישות פט"ו) כתב כי בן י"ח לחופה היינו משנכנס לשנת י"ח, אדם אינו מלאך וזה מפריע, וכן היה דעת אאמו"ר".

האיך ראוי לנהוג למעשה?

"בדרך כלל אני מייעץ שאם הבן אינו לומד כ"כ טוב - שילמד עוד קצת, אבל אם לומד הוא טוב, אדרבה, הוא הרי יכול ללמוד טוב גם אחרי הנישואין, ובמיוחד הדברים אמורים בימינו, שיש אפשרות ללמוד גם אחרי הנישואין בכלל ולקבל תמיכה ראויה, וכן היה דעת אאמו"ר לזרז את הנישואין. עובדה הווה באחד שהגיע עם בנו לאאמו"ר, והבן אמר לאאמו"ר שהוא לומד כעת בישיבה ואינו מרגיש כלל שמפריע לו מה שאינו נשוי, אאמו"ר גער בו, ואמר לו שוודאי אינו מלאך וה' ברא בטבע האדם שירצה לישא אשה.
"היה מקרה שאחד הגיע לאאמו"ר ואמר לו שבנו עדין אינו רוצה להינשא, השיבו אאמו"ר, אם תמתין עד שהוא ירצה להינשא כבר יהיה חלילה מאוחר מדי".

השגחה מהשמים

אומרים משמו של החזו"א, שבדורותינו יש הסתר פנים גדול מה שלא היה בדורות קודמים, אולם בשידוכים עדיין מרגישים בחוש את השגחה המיוחדת ואת הדי הבת קול של 'בת פלוני לפלוני'.

"אכן, הוא היה אומר לשואליו תמיד שבזיווגים מרגישים בחוש את ההשגחה ממרומים".

הגר"ח מוסיף בדבריו: "החזו"א סיפר לאמי ע"ה, כי נכנס אליו אחד ושאל על בחור שהכירו: "איך הוא בלימוד?" וענהו החזו"א: "סיי קען זיין בעסער" [יכול להיות יותר טוב!] אמר השואל: 'הרי כל אחד יכול להיות יותר טוב?' ושוב שאל: 'ואיך הוא ביראת שמים?' וענהו החזו"א כנ"ל: 'יכול להיות יותר טוב, ושוב אמר השואל: 'כל אחד יכול להיות יותר טוב...' וכך על כל פרט ששאלו, הלך המו"מ כנ"ל... כשיצא השואל אמר שהחזו"א שיבח את הבחור, והשידוך אכן יצא לפועל.

לא התבלט כיחיד בדורו בגן גדלותו הנשגבה. עשרות שנים ששהיתי עמו יחד לא ראיתי כועס על שום בן אדם, מלבד כמה פעמים בודדות, ביניהן, כאשר אחד שוחח עם החזו"א ובתוך דבריו אמר לו: 'והלא אמרתם לי כך וכך... וזה היה שקר גמור', ואז הגביה החזו"א את קולו וכעס עליו.

"כך גם עוצם יגיעתו בתורה היתה פלאית וכחד מקמאי והרי הדברים ידועים.

"מה שצריך להדגיש ביותר לציבור, היא היראת שמים הגדולה ודקדוק המצוות המופלאה שלו שהיתה נחלתו כל שנותיו, ודבר זה הוא ביקש תמיד להנחיל לציבור.

"יר"ש מקיפה את חיי האדם בכל התחומים כולל בלימוד התורה שיהא מתוך יר"ש. החזו"א היה אומר כי בחידושי התורה ששולחים לו לפעמים הוא יכול להכיר מה דרגת השולח ביר"ש, כאשר השולח בעל כשרון ויודע דרכי הלימוד, ובכל זאת אין מסקנת החידו"ת שבמכתב ישרה, אין זאת אלא כי חסר לכותב מדת היראה הדרושה, ולכן מסקנתו נלוזה.

"כששלחו לו ספרים של מחברים חדשים, היה בוחן את מדת היר"ש של המחבר ועפ"י קבע היכן להניחו בארון הספרים. ספר שמחברו ירא אלוקים, מקומו היה במדף העליון, והאחר במדף התחתון.

"כששאלו הג"ר שמואל גריינימן זצ"ל כיצד ניתן להבחין ביר"ש מתוך ספר הלכות? אמר לו החזו"א: 'מתבר יר"ש מצטיין בביקוש האמת. גם אם החטיא את המטרה וחידושו אינם נכונים אפשר להבחין אם מגמתו היתה למצוא את נקודת האמת או סתם לפלפל בדברי תורה. היתה פעם שקיבל מכתב תורני מרב פלוני, והיה שם סברה נפלאה, אולם החזו"א תהה על כך כיצד הגיע לסברה טובה בשעה שלא היה בו יר"ש?!"

מספרים שפעם טייל החזו"א ברחוב, לפתע נעצר ואמר שמרגיש במקום קדושה, לאחר זמן התברר שלפני זמן מה עברו במקום ב' בחורים ושוחחו בלימוד, והחזו"א הרגיש זאת ברוב קדושתו, האם הרב שמע על כך?

"אכן, אני הייתי בעל העובדה, היה זה כאשר טיילתי עמו לצרכי בריאותו, וכשהגענו למקום אחד אמר לי החזו"א: 'דע לך, מקום שבני תורה הלכו ושוחחו בלימוד, כשמגיעים למקום הזה אפשר להרגיש זאת, ואני מרגיש שדברו במקום הזה דברי תורה'. ואכן התברר לי שלפני זמן שוחחו במקום בלימוד ב' בחורים משיבת פוניבז' והחזו"א הרגיש בדבר. וזה לעומת זה, פעם אחת כשבא לחזו"א אחד ממקורוביו אמר לו החזו"א: 'דע לך, היזהר והישמר! ביום שלא תלמד אל תיכנס כאן'. החזו"א ברוב קדושתו הכיר על פניו שלא למד באותו יום ומחמת כן העיר לו על כך".

בכח קדושת השבת

אומרים משמו, שפעם התבטא שיש סברות דקות ועדינות שאי אפשר להבין אותן ולרדת לעומקן אלא בשבת קודש, כאשר כח קדושת השבת מסייע לרדת לעומקן, האם הדברים נכונים?
"שמעתי על כך, וכמדומני שאמר זאת לפני הגרמ"י לנדא זצ"ל מגדולי

"החזו"א התבטא אז: 'דבר משונה ראיתי, השואל הוא הרי בר דעת, וכי אינו מבין מה שמדברים עמו?... אלא: כששידוך צריך לצאת לפועל אזי מן השמים מכוונים לכך ולא יעזור כלום.'
"בדומה לכך שמעתי בשם יהודי בעל המעשה שהציע שידוך, ובאופן טבעי המשודך היה צריך לחטוף את ההצעה. אך הלה השיב תשובה שלילית. לאחר זמן, כאשר הבחור כבר נשא אשה והמדוברת הנ"ל גם כבר נישאה לאיש, הזדמן לו לשדך ושאל את הנ"ל מדוע סירב בשעתו להצעה?, והשיב: 'הרי יש לה גיבנת... אותו יהודי סיפר לי שלמעשה לא היו דברים מעולם, והתברר, כי כאשר הלך מרחוק לראות את המדוברת, התחלפה באחרת שהיה לה גיבנת, כך היה רצון ה' שהללו לא יזדווגו ביניהם."

צוואת ר"י החסיד

כיצד היתה התייחסותו לצוואת ר"י החסיד בענין שידוכים?
"דעתנו של החזו"א היתה שלא לזוז מצוואת ר"י החסיד בענין שידוכים. "החזו"א עצמו סיפר לי בצעירותי כשישבתי בסוכתו, שבא אליו אחד שרצה לישא בת אחותו, וכל גדולי ירושלים הסכימו שיעשה השידוך, כי בגמ' (יבמות ס"ב:) איתא שזה מצוה, שלא מצוואת ר"י החסיד, ואמרו שזה נגד דברי הגמ' האומרת שזו מצוה, וסוף דבר היה שכן אחד נפל מהגג ומת וכן אחר נפל לבור ונהרג, ואז אמר לי החזו"א שלא ראה מעולם מי שעשה נגד צוואת ר"י החסיד" והצליח! וכאשר שאלתי את החזו"א הרי הם עשו כדברי הגמ'? ענה לי החזו"א שזה לא שייך לדברי הגמ', בגמ' רק כתוב שמוותו, ור"י החסיד ברוה"ק ראה שסכנה היא, ואפשר שבזמן הגמ' לא היתה סכנה.

"כמו"כ עובדה הווה באחד שהגיע אלי ושאל אם לעשות שידוך עם מחותן פלוני, שאלתי לשמו, אמר את שמו ושגם למחותן השני קורין כך, אמרתי לו: עליך אמר החזו"א שטעם צוואת ר"י החסיד שלא יקחו שני מחותנים באותו שם הוא משום עין הרע שיגידו "ביידע בערלאך אבען זאך משדך גיווען". [שני דובלעך השתדכו ביניהם].

הזכרנו מקודם את ענין הסתר הפנים בדורותינו, האם לא ניתן לראות גילוי פנים בדורותינו?

"החזו"א אמר לגיסי הגר"ש ברזם זצ"ל, כי בדורות הקודמים היו רואים כולם השגחה מיוחדת על גדולי ישראל כמו מה שמסופר על הג"ר אלעזר משה מפנינסק, שהיו הגוים דוחפים אותו שידרוך על שדותיהם, בידעם כולם שהשדה שהוא דורך עליה מתברכת, כן מסופר על הגדול ממנינסק שהיו בעירו כלבים רעים שכל העובר שם היו מתנפלים עליו, וכשהגדול הנ"ל היה עובר היו הכלבים בורחים, וזה ידעו כל העיר ורק בדור האחרון ממש בטל, וזה כנראה בכדי להגדיל הנסיון בעקבתא דמשיחא, ואע"פ כן מי שרוצה לראות יכול עדיין לראות".

ידוע שאצל החזו"א ארעו נסים שלא כדרך הטבע בעת המלחמה.

"אכן, החזו"א סיפר מה שבדידו אירע עובדה פלאית. היה זה בעת שהותו במינסק בזמן המלחמה, לא היה לו פספורט - כרטיס שחרור - ושם מי שנתפס בלי פספורט, היו יורים בו מיד למיתה ללא דין. וכאשר שמע החזו"א כי באו חיילי המלכות לאתר בחיפושים אחרי נתינים זרים, יצא לברוח מהעיה, אך טעה, ובמקום לברוח מהחיילים רץ לעבר כיוונו. הוא הגיע ממש מולם. הם עמדו בשתי שורות והיה חובה לעבור

ביניהם. החזו"א עבר ביניהם, ואף אחד לא אמר לו דבר, עד שעבר את כולם וברח משם למרבה הפלא. החזו"א התבטא אז ואמר: 'הייתי בטוח שלא אנזק כיון שסיימתי אז לכתוב את הספר עירובין!'
"בדידי הווה עובדא שראיתי בחוש את כוחו של החזו"א. חורף אחד לא ירדו גשמים, עד שהבד"ץ ב-ם הכריז לומר את התפילה על עצירת גשמים. והנה שלחו אותי לגשת להתפלל מנחה לפני העמוד בבית החזו"א. הייתי נבוך, ניגשתי לשאול את החזו"א האם לומר את התפילה על עצירת גשמים, החזו"א התעניין ושאל אותי מדוע לומר, והשבתי לו שכך הכריזו הבד"ץ ב-ם, החזו"א שאל אותי: 'וכי אין גשם?', השבתי שאכן עד היום טרם ירדו גשמים, החזו"א נענה ואמר לי: 'אל דאגה עוד יהיה הרבה גשם!' וכך פסק את פסקו.

"והנה למרבה הפלא מיד שהתחלתי להתפלל לפני העמוד החלו לרדת גשמי זלעפות. לאחר התפילה נכנסתי לחדרו ואמרתי לו: 'אירע כזה מופת גדול פה', זכרונ, איך שהחזו"א חייך והיה נראה כמסכים עמי למופת הגדול".

מנין שאב החזו"א את כוחו הגדול ברפואה, וכידוע פעם שירטט על הנזיר את צורת מוח האדם, וציין בשירטוט כיצד על המתנתחים לבצע את הניתוח במדויק?

"החזו"א שאב את כוחו ברפואה מלימוד התורה לשמה, וכמאמרם 'כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה... כל העולם כולו כדאי הוא לו...'. ואכן בכח תורתו ידוע על הרבה מקרים שהחזו"א לקח אחריות להכריע בדיני נפשות.

"אאמו"ר התבטא, שפסקי החזו"א בענייני רפואה, לא היו על פי רוח הקודש, אלא פסקי הלכה. לאמוד כמה אחווי סיכון יש בניתוח עצמו לעומת סיכויי ההחלמה, וכמה יש בזה סיכון חיי שעה לעומת רווח חיי עולם של יותר מ"ב חודש. ועל ידי דביקותו בתורה, זכה שכיוון לאמייתה של תורה, וכשפסק שיש לנתח - הניתוח הצליח".

תיקון הנפש

כיון שנגענו בכוחו הגדול של החזו"א, בקשנו לשאול: מה שמסופר שמצאו לאחר פטירתו של החזו"א כת"י סתרים, שבו מציין החזו"א בקצרה כי נשמה מיסרת, באה אליו לבקש תיקון הנפש

"אכן, הכת"י הוא אמיתי והוא ב'קובץ אגרות' על נשמה שהגיע לבקש מהחזו"א תיקון. וכך נכתב שם: '...לא נתן לי לעזבו שאברכנו, אמרתי לו לך לשלוי ולא נחה דעתו. אמרתי לו יה"ר שתתקן את הנפש הזאת תיקון גמור ותסלח את כל עוונותי, תיכף נח דעתו ונשאר במנוחה".

הגר"ח שליט"א מגלה לנו שהוא ידע היטב את הרקע למקרה מוזר זה. "היה זה בעיר קוסובה, מקום מגורי אבי החזו"א שם כיהן כרב העיר בבית דין שבראשותו נערך בזמנו דין תורה, בין שני בעלי בתים מהעיירה. הוא פסק את פסקו. היהודי שהפסיד בדין, כעס וחש נעלב עד שהחל לנהל מלחמה קשה מול הרב. אותו יהודי הרבה במחלוקת. פתח ביהכ"נ נוסף חדש, וגם הביא רב נוסף לעיירה. לאחר שנפטר, הוא זה שבא לבנו החזו"א, לבקש תיקון לנשמתו הדוויה". הגר"ח הוסיף: "עוד הכרתי את בני משפחתו של אותו יהודי".

(חלקים מתוך המבשר תורני תשע"ד)

והנה הגנב משלשל ידו לתוך החלון ומוציא את פמוטי השבת. פנה אליו הרב: יהודי, כיצד אתה מהין לעבור על לאו דאורייתא "לא תגנובו", ועל איסור מוקצה דרבנן? ומה עוד כי תגרום עגמת נפש לרבנית בעצם יום שבת קודש!...

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א על מידות והנהגות טובות של הצדיקים

"התהלך לפני והיה תמים" (בראשית י"ז א')

רבי הלל מקולומייה מחזיר בתשובה

בליל שבת בביתו של רבי הלל ליכטנשטיין הרב של קולומייה בשעה שבני הבית כבר נרדמו עדיין נשאר ער ולמד פרשת השבוע. פתאום נשמע רשרוש מהחלון, והנה גנב משלשל ידו לתוך החלון ומוציא את פמוטי השבת, יחד עם מאכלים שעמדו סמוך. פנה אליו הרב: יהודי, כיצד אתה מהין לעבור על לאו דאורייתא "לא תגנובו", ועל איסור מוקצה דרבנן? ומה עוד כי במעשיך אתה תגרום עגמת נפש לרבנית בעצם יום שבת קודש!... אם רעב אתה הכנס לביתי ואאכילך מכל טוב. הגנב מילא פיו צחוק לתוכחתו של הרב. הוא סיים את מלאכתו בזריזות ומיהר להסתלק.

כאן החל הרב לצעוק לעברו: דע לך, שאני מפקיר את כל מה שלקחת... הגנב נעצר לשמע הקריאה, ופרץ בצחוק וקרא לרב: אל תראה את צדקתך כאשר אין לך ברירה. הגנב נעלם חבילתו, ורבי הלל חזר ללימודיו.

כעבור זמן מה, נשמעה המולה ברחוב. הרב יצא מהבית לברר מה קרה. והתפלל לראות, והנה שוטר מחזיק בידו של הגנב ומוליך אותו לכלא. הרב ניגש לשוטר ואמר לו: זה לא גנב, החפצים שייכים לו, נתתי לו את הכל במתנה גמורה... השוטר הזמין הרב שיתלווה עמו לתחנת המשטרה.

שם מסר השוטר לקצין החוקר כל פרטי המקרה איך שלכד חשוד זה. הגנב טען, שלקח הכלים מאת הרב והוא יחזיר לו אותם. ואילו הרב מצהיר שנתן לו הכל במתנה...

הקצין שהכיר את אישיותו של הרב נענה לו ושחרר את הגנב יחד עם חבילתו. בחוץ נפל הלה על צוארי הרב כשדמעות זולגות זולגות מעיניו והתוודה: גדול עונוי, תמחול לי רבינו! רבי הלל הרגיעו והזמינו לביתו לכל יום השבת. משם יצא כבריה חדשה והפך לבעל תשובה אמיתי.

קירוב רחוקים שעשה הרה"צ רבי אליהו לופיאן

אבי זצ"ל סיפר שפעם אמר לו מו"ר רבי אליהו לופיאן שברצונו ללכת להתפלל מנחה בשבת בישיבת חברון, ולויתי אותו בדרך, וראיתי מכוניות נוסעות בשבת, אמר רבי אליהו רחמנות עליהם, אין מי שילמד אותם חומרת האיסור, אולי נלך חזרה לישיבה, אני לא יכול לראות אחי בני ישראל נוסעים בשבת, אמרתי למו"ר הרי עברנו כבר רוב הדרך, ועדיף למהר לילך לישיבת חברון ונראה פחות מחללי שבת, הסכים

רבי אליהו לדברי אך הוסיף אמחה שוברת לב ממש, באותו רגע עצרה מכונית ושאלה את רבינו היכן אני נוסע מכאן לרח' יפו, פרץ רבי אליהו בבכי ואמר לו איך אומר לך דבר שאסור לך לעשות לנסוע בשבת, מצד שני איך אני יכול לא לומר ליהודי למלא בקשתו, ושוב פרץ בבכי, האיש עצר המכונית ויצאה ממנה, ואמר רבי - מעולם לא הרגשתי הרגשה של מוכיח באמת כמו ברגע זה, גם אמי שתחי' שומרת שבת וצועקת עלי למה אני מחלל שבת, אך לא ראיתי בוכה, אני רואה שאתה מתכווין לטובתי, לכן אני מבטיח לרבי שמהיום והלאה לא אסע עוד בשבת, וקח את המפתחות של האוטו, ואבוא אליך במוצאי שבת לקחת המפתחות, אמר לו רבי אליהו אני רואה שיש לך נשמה גדולה, ולכן אומר לך שגם המפתחות הם מוקצה, תניח אותם כאן בצד, ובמוצאי שבת תקח אותם. הנ"ל הסכים לדברים.

רבי אליהו התרגש מקבלת הדברים של הנ"ל, ואמר לי אני כבר לא הולך להתפלל מנחה בחברון, אני רוצה להתעכב עמו ולשוחח עמו על ענינים שונים, אם אתה רוצה הישאר גם כאן עימנו יחד, והתחיל רבי אליהו לשאול אותו על שלום אמו ושלום משפחתו, ומה עושה בחיי יום יום, השיחה התארכה כשעה שלמה, וזאת בצדדי רחוב חגי בגאולה - ממש קרוב לישיבת חברון, כל הבחורים ראו ותמהו מה לרבי אליהו עם החילוני, בגמר השיחה בירכו רבי אליהו לשלום, ואמר לבחורים לא בזריקת אבנים חלילה תמנעו חילול שבת, רק בקירוב אמיתי שבא מתוך אהבה אז תצליחו בקירוב רחוקים.

(מתוך הספר מידות והנהגות טובות)

"שכרנו דירה בלי רהיטים. וזקן אחד שלח לנו שתי מיטות ישנות שלו אחת לאבא ואחת לסבתא, ואנחנו ישנו על הרצפה. הדבר הראשון שאבא עשה הוא הלך לביהכ"ס והביא עוד שתי גמרות בבא קמא שיהיה יותר נח ללמוד, וזה לפני כל הרהיטים..."

הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, על הלך לך הפרטי של אביו

"לך לך מארצה" (בראשית י"ב, א')

שונים, אבל כשנכנסנו לגור ברמת השרון בסוף שנת תרצ"ד, וכבר שכרנו דירה, אבל בלי רהיטים, בלי שולחנות, בלי כיסאות, ובלי מיטות, והיה שם זקן אחד שבא מאמריקה והחליף את המיטות הישנות שלו, הוא שלח לנו שתי מיטות, אחת לאבא ואחת לסבתא, ואנחנו ישנו על הרצפה, ואז הדבר הראשון שאבא עשה- הוא הלך לביהכ"ס ונטל רשות מהגבאים והביא עוד שתי גמרות ב"ק שיהיה יותר נח ללמוד, וזה לפני כל הרהיטים...

למשכיר של הדירה היה פרדס של חמישה דונם ברחוב אוסישקין, הוא נתן לנו רשות לקחת ארגזים שאורזים בהם תפוזים, וישבנו על הארגזים ולמדנו גמרא. וזה לימד אותנו על סולם הערכים: לפני שדואגים למה לאכול, ולמיטה לישון, דואגים שתהיה גמרא ללמוד! אבא שמח מאוד שאנחנו נמצאים באויר של א"י, וכשבאנו לארץ אמר: "תאר לך שאנו נמצאים במצב שכל הגוף באויר של א"י, כמו בתוך סוכה, כל הגוף בתוך מקום קדוש!", ומאוד היה שמח בזה. לפעמים בחורף ביום בהיר, היה אומר "האם בחו"ל ישנם שמים בהירים כ"כ כמו פה? תראו אחרי הגשם הראשון איזה שמים בהירים, איזה תענוג!". וכך היה מאוד משבח את האויר של ארץ ישראל.

ביום הראשון שהגענו לנמל יפו, התעניינו הקרובים שכבר היו לפנינו בארץ ישראל מתי האוניה מגיעה, וחיכו לנו בנמל הרבה רבנים. הגענו לבנין ששם יורדים והתיישבנו, ואני שומע שאבא אומר

לפני שאבא ז"ל היה רב ברמת השרון הוא היה רב ברוסיה, ובעיירה שבה נולדתי, לפני שהגרזן של סטאלין ימ"ש השמיד את היער הגדול של התשב"ר, היה שם ת"ת של ארבע מאות ילדים. אבל כשאני הגעתי לגיל שמתחילים ללמוד ספר בראשית, אבא שלח אותי ללמוד היחידי בעיר, והיו שם רק שבעה ילדים! אלו שלא נכנעו למשטר של המכבש הגדול של לנין וסטלין ימ"ש, שעזרו להם הרבה יהודים פוקרים. היה חוק חינוך חובה שחייבים לשלוח כל ילד ל"שקולע" [ביה"ס של הקומוניסטים], ומי שלא שלח היה צפוי לעונש, ואפשר לתאר איזה מצב זה היה.

והנה כשהגענו בפרשת נח לפסוק "ויזכור אלוקים את נח", המלמד הודיע שלא ממשכים יותר כי זה סכנת נפשות, כי הגיעו שלוחים מהשלטון והודיעו לו: "עד כאן!". שנה אחרי כן פגשתי את אחד מהילדים שלמדו איתי ספר בראשית, אוכל ברחוב סנדוויץ' עם חזיר! כל כך מהר היה המהפך...

המצב היה ששומרי תורה ומצוות היו בייאוש, וחשבו שאין תקווה שמישהו מהדור הבא ישמור בכלל תורה ומצוות. רוסיה הייתה שולטת אז על שישית מהעולם, ביניהם אוקראינה, גרוזיה, בוכרה, והיו שם מיליוני יהודים. ואבא היה מעודד את העם בדרשות שלו, והיה מדבר בתקיפות שהעיקר לא להתייאש. אבא ז"ל, אחרי מאמצים גדולים, קיבל בעז"ה רשיון יציאה, ונמל היציאה היה הנמל הגדול שבעיר אודסה.

נסענו באוניה כמעט שבועיים, וכשהגענו לא היה לנו איפה לגור, והמשפחה הייתה מפוזרת אצל קרובים. סבתא גרה אצל קרוב אחד, אחותי גרה אצל קרוב אחר, אבל אבא לא פיזר את הבנים, ר' גרשון ואני, כי בכל מקום שהיינו, תקופה בכפר חסידים, תקופה בירושלים, תקופה בת"א, הוא רצה להמשיך את סדר הלימוד בגמרא. גם כשנסענו מנמל אודסה, וכל החבילות היו בתא המטען, אבל הרי יש מזוודות קטנות שצריכים, ומה היה לנו בהן? גמרא בבא קמא, ששלושתנו למדנו מתוכה ביחד, וחומש ויקרא לפרשת השבוע, כדי שלא נפסיק אף יום מללמוד! ובכל מקום שהיינו, אבא מיד לקח גמרא ולמד איתנו...

היו אמנם ימים שלא למדנו כי הוא היה עוסק בחבלי קליטה וסידורים

יצא הגרש"ז למטבח, הביא קופסת גפרורים, הצית גפרור וקרבו לצ'ק. שאלו ר' משה: "רבי מה הנכם עושים?"

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, על זהירותם של גדולי ישראל בכספי צדקה

"וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר" (בראשית י"ד, כ')

מֵרֵן הַגְּאוֹן רַבִּי יַחְזְקָאֵל אַבְרָמְסְקִי זְצוּק"ל בִּיקֵשׁ מִגְבִּיר סְכוּם עֲצוּם לְטוֹבַת וּוְעַד הִישִׁיבֹתָ, הוּא עֵלָה לְבִיתוֹ וּדְפַק עַל דַּלְתּוֹ וּבִיקֵשׁ אֶת הַסְּכוּם. עֵנָה לוֹ הַגְּבִיר: "הַמֶּתֵן עַד לְמַחֵר, וְאִזּוֹ אַחֲשׁוּב בְּדַעַתִּי", לְמַחֵרֵת אָמַר לוֹ: "הַצ'ק נָתוּן עַל הַשּׁוֹלְחָן בְּתַנְאֵי שְׁתַּבָּאֵר לִי כוּוֹנֵת חֲזוּ"ל 'גְּדוֹל הַמַּעֲשֵׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֵׂה' - אֲנִי נוֹתֵן חֲמִישִׁים אֶלְף רֹבֵל, וְשִׁכְרָךְ גְּדוֹל מִמֶּנִּי - שְׂאֵתָה הוּא הַמַּעֲשֵׂה".

הַשִּׁיב לוֹ רַבִּי יַחְזְקָאֵל: "בּוֹדָאֵי שִׁכְרָךְ גְּדוֹל עַד לְמֵאוֹד, בְּכַסְפֶּךָ מְצִילִים עֲשָׂרוֹת אַבְרָכִים בְּנֵי תוֹרָה לְצוֹרֵךְ פְּרִנְסַת הַחֵג, אֲךָ אֶת הַבּוֹשָׁה וּדְפִיקוֹת הַלֵּב שֶׁהִיוּ לִי בְּשַׁעָה שְׁבֵאתִי לְדְפוֹק עַל דַּלְתוֹת בֵּיתְךָ לְבַקֵּשׁ סְכוּם נִכְבָּד כֹּזֶה - דְּפִיקוֹת אֵלּוֹ עוֹלוֹת יוֹתֵר מִחֲמִישִׁים אֶלְף רֹבֵל".

תּוֹשֵׁב חוּ"ל הִגִּיעַ לְמֵרֵן הַגְּרִי"ז מְבַרִּיֶּסֶק וְאָמַר לוֹ שִׁישׁ לוֹ עֲבוּרוֹ מֵאָה דוֹלָר וְהַמְשִׁיךְ בְּדִיבּוּר, שְׂאֵלוֹ הַגְּרִי"ז: "מָה עִם הַכֶּסֶף?" אָמַר לוֹ: "שִׁכַּחְתִּיו בְּמִלּוֹן", שְׂאֵלוֹ: "וְכִמָּה יֵשׁ לְךָ עַכְשָׁיו בְּכִיס?" חִפֵּשׁ וּמִצָּא שְׁלוּשִׁים דוֹלָר, הַמְשִׁיךְ הַגְּרִי"ז: "אוֹלֵי יֵשׁ לָכֶם עוֹד כֶּסֶף בְּכִיס אַחֵר?", וּמִצָּא עוֹד כִּמָּה דוֹלָרִים וְנִתְּנוּ לְהַרְבֵּ, תִמְהוּ בְּנֵי הַבֵּית עַל הַנְּהַגָּה זֶה, הַסְּבִיר הַגְּרִי"ז: "בְּרַגְעַ שְׂאֵמֵר שִׁישׁ לוֹ הַכֶּסֶף עֲבוּרֵי הָרִי נַעֲשִׂיתִי בְּרַגַע זֶה גְבֵאֵי צְדָקָה וְיֵשׁ חֲשֵׁשׁ שִׁישְׁכָּח לְהַבִּיא כֶּסֶף וְהַנְּנִי מַחֲוִיב לְהַצִּיל כִּמָּה שְׂאֵפְשֵׁר מְכַסְפֵי צְדָקָה..."

אֵיתָא בְּשַׁבַּת (קִיח, א) "אָמַר רַבִּי יוֹסִי יְהֵא חֲלָקֵי מְגַבֵּאֵי צְדָקָה וְלֹא מִמְּחֲלָקֵי צְדָקָה" בִּיאָר בְּמִרְדְּכִי (פ"א דב"ב ס' ת"ק"ב) פִּירֵשׁ מִשׁוּם דְּמַחְלָקִין לְקַרְוִבִים יוֹתֵר עִי"ש אֶף עַל גַּב דְּרִשְׁאֵי לִיתֵן לְקַרְוִבִים. אָמַר לִי מֵרֵן הַגְּרִי"ז אוֹיְעֵרְבֵאךְ, כְּדִי לֹא לְהִיכַסּ בַּחֲשֵׁשׁ 'מַחְלָקֵי

צְדָקָה' וּבְפִרְטֵ שְׁלִפְעֵמִים נוֹתֵן לְקַרְוִב יוֹתֵר מֵאָדָם זֶר, הוּא נוֹהֵג שְׂכֵאֲשֵׁר נוֹתֵן לוֹ גְּבִיר סְכוּם לְחַלֵּק לְצְדָקָה אוֹמֵר לוֹ אִם אַתָּה מְסַכֵּם לִיתֵן הַכֶּסֶף 'עֲבוּרֵי' וְאֵעֲשֶׂה בּוֹ מָה שְׂאֵרְצָה, וְאִם הַגְּבִיר הַסְּכִים לְקַח מִמֶּנּוּ הַכֶּסֶף, וְהַטְעִימוֹ שְׂאִזּוֹ הַכֶּסֶף הוּא שְׁלוֹ 'וְלֹא כֶּסְפֵי צְדָקָה' מִמִּילָא יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת מָה שִׂרְצָה.

וְסִפֵּר לִי שְׁבַעֲבֵר הִיָּה אֲצֵלוֹ הַנְּגִיד הַנּוֹדַע מַחְזִיק הַתּוֹרָה בְּכָל הָעוֹלָם הִ"ה ר' מֹשֶׁה רֵיִיכְמָאֵן וְנָתַן לוֹ צ'ק עַל סְכוּם גְּדוֹל, אָמַר לוֹ: "אִם אַתָּה מְסַכֵּם לִיתֵן הַכֶּסֶף עֲבוּרֵי וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּרִצּוֹנִי" עֵנָה לוֹ: "כֵּן". וְכִדִּי לְהִיוֹכַח בְּהַסְכַּמְתּוֹ הָאֲמִיתִית יֵצֵא הַגְּרִי"ז לְמַטְבַּח וְהַבִּיא קוֹפֶסֶת גְּפִרּוֹרִים וְהַצִּית גְּפִרּוֹר וְקַרְבּוֹ לְצ'ק. שְׂאֵלוֹ ר' מֹשֶׁה: "רַבִּי מָה הַנְּכֵם עוֹשִׂים", אָמַר לוֹ: "אֲנִי רוֹאֵה שֶׁהֵנֶךְ לֹא מְסַכֵּם בְּאֵמֶת שְׂאֵעֲשֶׂה בְּצ'ק מָה שְׂאֵרְצָה, אִם כֵּן לְמָה לְקַחַת מִמֶּךָ כֶּסֶף".

(מֵתוּךְ מִיָּדוֹת וְהַנְּהַגוֹת טוֹבוֹת)

הַמְּשִׁךְ מַעֲמוּד קוֹדֵם

קְמוּנִיךְ, מִיר, שֶׁהִילְדִים יִגְדְּלוּ בִישִׁיבוֹת בְּשִׁקִּידָה וְעֵינוֹן, וְאוֹתוֹ רַב'ה שְׂאֲנִי לְמַדְתִּי אֲצֵלוֹ מִמְּשִׁיךְ לְהִיּוֹת רֹאשׁ הִישִׁיבָה, וְרִצִּיתִי שֶׁהַבְּנִים שְׂלִי גַם יִלְמְדוּ אֲצֵלוֹ, אֲבָל הַמְּצַב הִיָּה שְׂרוּסִיָּה וּפּוֹלְנִיָּה הִיוּ בִּינֵיהֶם כ"כ בְּרוּגוֹ, שְׂאִי אֲפִשֵׁר הִיָּה לְהַעֲבִיר שׁוּם דְּבַר, וְלָכֵן נִסְעֵנוּ לֹא" שְׂגַם פֶּה אֲפִשֵׁר לְלַמֵּד תּוֹרָה. וְגַם מִזֶּה מְבִינִים שֶׁהַעֲרָךְ הַכִּי חָשׁוּב הוּא לְלַמֵּד תּוֹרָה, וְאִפֶּה שְׂאֵפְשֵׁר לְלַמֵּד תּוֹרָה - שֶׁם אֲנַחְנוּ!

(עֲלוֹן 'גְּאוֹן יַעֲקֹב' / לֶךְ לֶךְ הַתְּשַׁע"ז)

לְדוֹדִים שְׂלִי: "מָה הִיָּיתָה הַמְּטֵרָה שֶׁבְּרַחֲנוּ מְרוּסִיָּה, אֲמַנֵּם הַמְּצַב הַכֹּלְכִלִי שֶׁם קֶשֶׁה מֵאוֹד, אֲבָל הַסִּיבָה הָעִיקָרִית הִיָּיתָה שֶׁשֶׁם אִי אֲפִשֵׁר לְלַמֵּד תּוֹרָה לִילְדִים בְּגִלְל סְכַנַּת נַפְשׁוֹת, וְזוֹהִי הַסִּיבָה שֶׁעֲשִׂינוּ הַשְּׁתַּדְלוֹת לְצֵאת מִשֶׁם", (כְּמוֹבֵן עִם הַרְבֵּה נִסִּים, וְהִיָּה בֵּן דוֹד שֶׁעֲזַר לָנוּ לְקַבֵּל אֶת הַרִישִׁיוֹנוֹת).

וּבַעֲצֵם אִם הִיָּיתָה אֲפִשֵׁרוֹת לְנִסּוֹע מְרוּסִיָּה לְפּוֹלְנִיָּה - הִיָּיתִי נוֹסַע לְפּוֹלִין, שֶׁשֶׁם הַרְבֵּה שְׂלִי ר' בְּרוּךְ בַּעַר, שֶׁם יֵשׁ יִשִׁיבוֹת מַעוֹלוֹת:

"זכורני מעשה שהיה עם הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, גאב"ד אנטוורפן, שהגיע למו"ח בבוקר אחד בשעה מוקדמת, עם שאלות הרות-עולם. הגאב"ד טיפס בגרם המדרגות שהוביל לבית הקטן ברחוב 'חנן', אבל למו"ח לא היתה אפשרות להכניסו, בשל השעה המוקדמת כשהילדות עדיין ישנות. הרב אלישיב לא התבייש..."

מהליכותיהם של גדולי עולם, בשיחותיו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

"המזל לכם פל זכר" (בראשית י"ז, ז')

בספר החינוך: "משרשי מצוה זו, לפי שרצה השם יתברך לקבוע בעם אשר הבדיל להיות נקרא על שמו, אות קבוע בגופם, להבדילם משאר העמים בצורת גופם, כמו שהם מובדלים מהם בצורת נפשיותם, וכו'. והעם הנבחר, חפץ השם יתברך להשלים תכונתו, ורצה להיות ההשלמה על ידי האדם, ולא בראו שלם מבטן, לרמוז אליו כי כאשר תשלום צורת גופו על ידו, כן בידו להשלים צורת נפשו, בהכשר פעולותיו".

... 'החינוך' כותב שהשי"ת רצה שתכונותיו של העם הנבחר תהיינה שלמות, ודבר זה ניתן היה להיעשות רק באמצעות ברית מילה. בכך רמז לנו השי"ת, שההשלמה של תכונותיו צריכה להתבצע דווקא על ידינו. 'ולא בראו שלם מבטן, לרמוז אליו כי כאשר תשלום צורת גופו על ידו, כן בידו להשלים צורת נפשו, בהכשר פעולותיו'.

לפעמים נראה לאדם שאין בידו לעשות גם את המשימות הנראות כמי שנבראו במיוחד עבורו... ולמרות שאין לו כל ספק שמדובר בדברים שהם-הם תפקידו בעולמו, הוא מקבל חולשה כלשהי, עד שאין הוא מסוגל לבצע גם את התפקיד והשליחות ש'נולדו' עבורו. והקב"ה, אב הרחמים, ייעד לכל אחד ואחד מברואיו תפקיד בעולם, המתאים אך ורק לו, ועל ידי מצות המילה רמז לנו שכשם שנבראו לא-מושלמים מבחינה גופנית, ועלינו להשלים בעצמנו את החסר, כך בידנו להשלים את צורת נפשנו הרוחנית, וזאת- בהכשר פעולותינו.

פירושן של שתי המלים האחרונות הוא, שהאדם, כל אדם, מסוגל להגיע לשלמות נפשית מוחלטת, אם יכשיר את פעולותיו, ובמלים אחרות: אם יעשה את מה שהשי"ת מבקש ממנו...

'הכשר-פעולותיו' של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל
אדם הרוצה לעשות מה שהשי"ת מבקש ממנו, צריך שיידע כלל חשוב ויסודי בעבודת ה', שהיה גם נר-תמיד בדרכו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

כאשר בעל ה'תניא' היה נתון בבית האסורים, ניגש אליו מפקד הכלא, ושאל אותו כיצד ניתן להסביר את שאלת האלוקים לאדם הראשון 'איכה?' 'וכי לא ידע האלוקים את מקום הימצאו של

האדם?" - שאל המפקד-הגוי.

בעל התניא ידע והבין שאי-אפשר להסביר לשואל את דברי רש"י בפרשת בראשית (שציטט מתוך דברי המדרש: 'יודע היה היכן הוא, אלא ליכנס עמו בדברים, שלא יהא נבהל להשיב אם יענישוהו פתאום'), ולכן הסביר לו פירוש אחר:

באמרו 'איכה', התכוון הקב"ה לומר לאדם הראשון מדוע הינך נגרר אחר הדברים של אשתך חוה, שפיתתה אותך לאכול מן העץ; איפה אתה, איפה 'הכשר פעולותיך', היכן כוחותיך-שלך?

'איכה' - פירושו הוא מדוע אינך מנצל לעבודת ה' את הכוחות שנתתי לך, והינך הולך-שבי ונגרר אחרי אנשים אחרים?

בהזדמנות אחרת סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א, שתכונה זו, להיות מרוכז ברצונותי, ולא להיות נגרר בשום-אופן אחר דעות והשקפות של אנשים אחרים, אפי"נה בצורה מוחלטת את דמותו ואישיותו של חמיו, מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. "לאורך כל חייו, ראיתי שהוא מממש את ההוראה הנ"ל, ואינו נותן לאף אחד לגרור אותו לדברים שהוא אינו מעוניין בהם".

סירב ליטול על עצמו את המשרה

כאשר החליט מרן זצ"ל שעכשיו הוא יושב ולומד, הרי גם אם נכנס לביתו בשעה ההיא אורח חשוב ורם-מעלה, עם שאלה דחופה, וכל כיו"ב, לא פסק מו"ח ממשנתו, ולא אבה לשמוע את דבריו של אף

אחד. אני לומד, ויהי מה!

עליו לנהוג.

תשובת ה'לשם' היתה, שאם הוא עושה את פעילות החסד שלו בשמחה, ולא רק זאת אלא שהוא מרגיש שהעולם צריך לו בפעילות זו, אות ברור הוא שזה תפקידו בעולם, ועליו להמשיך בכך! גם מכאן למדנו שהאדם צריך לבחור בעצמו את דרכי-החיים שלו, ולא להיגרר אחר מעשייהם ודעותיהם של אנשים אחרים.

כשהגיע הגאב"ד, לא היתה למו"ח אפשרות להכניסו

אבל מרן הגרי"ש עצמו, ידע ואמר תמיד: "אני באתי לעולם כדי ללמוד תורה, ולא לעסוק בשום דבר אחר". השקפת-החיים היסודית הזו לא התבטאה רק בלימוד התורה שלו, אלא בכל עניני החיים.

כפי שסיפרנו לא פעם, בדירתו הקטנה של מרן זצ"ל ברחוב 'חנן' 10 במאה שערים, לא היה די מקום להשכיב את הילדים והילדות בלילה. שתי ילדות ישנו במיטה אחת, כשראשה של כל אחת בכיוון אחר. כך זה היה מדי לילה, עד השעה 2, כשמו"ח היה קם ללמוד, ואז היה נוטל בידיו את אחת הילדות ומעבירה למיטתו שהתפתתה... זכורני מעשה שהיה עם הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, גאב"ד אנטוורפן, שהגיע למו"ח בבוקר אחד בשעה מוקדמת, עם שאלות הרות-עולם. הגאב"ד טיפס בגרם המדרגות שהוביל לבית הקטן ברחוב 'חנן', אבל למו"ח לא היתה אפשרות להכניסו, בשל השעה המוקדמת, כשהילדות עדיין ישנות.

הרב אלישיב לא התבייש; הוא ידע היכן הוא עומד, ומה הן האפשרויות שלו ברגע זה, והיה מודע לכך שבמצב הנוכחי הוא מנוע מלהכניס את הרב קרייזווירט. הוא פנה, אפוא, לאורחו הדגול ואמר: "אין לי כל אפשרות להכניס אתכם הביתה..."

היה מקרה נוסף, כאשר הגיע אליו הגאון רבי שלמה קרליץ זצ"ל, כדי לדון בסוגיות ובשאלות דחופות. האורח נכנס בשעה שמו"ח היה צריך כבר ללכת לישון. גם הפעם לא אבה הגרי"ש לשנות ממנהגו, ולאחר את השינה שלו. מה עשה?

הוא פנה אל הגר"ש קרליץ והציע גם לו לישון בדירה הקטנה, כדי שלמחרת יוכלו להמשיך בדינים...

מה למדנו? - ברצותו עשה כך, וברצותו כך, אבל תמיד עשה רק את מה שחשב שיש ביכולתו לעשות, ולא התחשב בשום דבר אחר. ההסבר של בעל התניא ב'איכה', עמד כל העת מול עיניו, ומעולם לא נהג אחרת.

המשפט יצא מפי השוויגער שלי

ואם הזכרנו את דירתו הקטנה ברחוב חנן, נספר גם מה היה המשפט הראשון שיצא מפי השוויגער שלי ע"ה, הרבנית אלישיב, בכניסתה לדירתנו הראשונה ברחוב 'סמטת יבנה', שם התגוררנו טרם בואנו לרמת אלחנן.

הדירה ההיא היתה יותר גדולה מזו שברחוב חנן, והרבנית פנתה אל בתה, רעיית ע"ה, ואמרה לה: "את יודעת למה זיכו אותך מן השמים להתגורר בדירה יותר גדולה, מזו שגדלת בה בימי נעוריך? - בגלל שלא צפית ולא חלמת מעולם שתתגוררי בדירה כזו, ולא היו לך שאיפות מעין אלו"---

(מתוך הספר הנפלא 'מצוות בשמחה' בערכתו של הרב משה מיכאל צורן)

זכורני, שהגיעו פעם לביתנו כמה גדולי תורה וניסו לשכנעו שיטול על עצמו את אדרת הרבנות בירושלים, שהתפתתה. מו"ח סבר שאין משרה זו מתאימה לו כלל, ושרצונו הוא להמשיך וללמוד, וללמוד וללמוד.

והנה, למרות שאותם רבנים וגדולים ניסו לשכנעו, ואף הפצירו בו להתעטר במשרה, לא אבה מרן הגרי"ש לשמוע, ולא נגרר אחר כל ההפצרות וההסברים. הוא ראה וידע ש'הכשר פעולותיו' וייעודו בעולם הוא לימוד התורה, ולא הסכים לשום דעות אחרות שניסו להביא עליו דרך-חיים שונה.

לא אסוג בי מרצוני לשבת וללמוד

הכלל הכל-כך חשוב, שלא להיגרר אחר דעותיהם ורצונותיהם של אחרים, חשוב במיוחד בתקופתנו, שבה משייט בליל-דעות-כזב באמצעי התקשורת השונים, וכדי לא להיסחף אחריהן, צריך להיות עשוי מחומר קשיח.

והדרך היעילה ביותר לכך היא לעשות כפי שעשה מו"ח זצ"ל, שאימץ לעצמו את הסברו של בעל התניא ב'איכה'. מה שצריך להדגיש הוא שמרן הגרי"ש לא התכוון דווקא להיסחפות אחר תפיסות-חיים לא-כשרות. המסר בדבריו של בעל התניא היה שעל האדם ללכת על פי 'הכשר פעולותיו'.

כשמרן זצ"ל החליט ללכת אחר רצונותיו-שלו, והבין שגם הבורא יתברך רוצה שהוא יישב וילמד, אזי גם אם יגיע עכשיו אל שולחני ענין חשוב הדורש את הכרעתי, לא אוותר על רצוני ללמוד, ולא אסוג בי מההחלטה לשבת ליד הגמרא.

ברגע שהגיע למסקנה שהענין ההוא יפריע לו ללמוד, ו'הכשר פעולותיו' לא יבוא כאן לידי ביטוי, הוא דחה אותו בשתי ידיים, ולא התחשב במאומה, אלא אם כן ידע שהתורה מחייבת אותו להכריע בדבר פלוני. אי-אפשר היה שלא להבחין ב'איכה' שלו, בשאיפתו העזה ללכת אחר רצונו-שלו, ולא להיגרר אחרי מי-שלא-יהיה.

ההתלבטות של רבי אריה זצ"ל ותשובתו של בעל ה'לשם'

אחד מזקני המשגיחים בדורנו אמר לנו שאדם חושב שאם ילך אחר שאיפותיו-הוא, עלולה לחול התדרדרות במצבו הרוחני. אבל, טעות גדולה בידו. שכן, אם מדובר ביהודי המעונין בכל ליבו לעשות רצון אביו שבשמים, ומטרתו היא לעלות ולהתעלות, הדבר הראשון שצריך לעשות, הוא לבחון מה הם רצונותיו-שלו, איה הוא 'הכשר פעולותיו', ולאן 'הוא' חפץ להגיע; מה הדבר המושך אותו יותר בעבודת ה', בצורת הלימוד, בתפילה, ובכל יתר העניינים הרוחניים. רק כך יהיה באפשרותו להתקדם הלאה, ולרוץ קדימה.

כך היה גם אצל זקננו, רבי אריה לוי זצ"ל, חמיו של מו"ח. העולם הכיר אותו דרך מעשי החסד המופלגים שלו, ולא רבים יודעים שרבי אריה היה גאון עצום, ושלט בכל מכמני התורה.

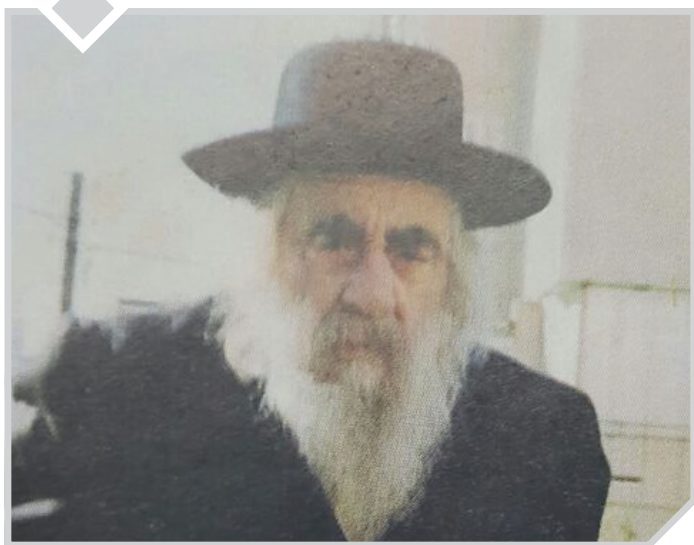
רבי אריה סיפר לי, שכאשר ראה שפעילות החסד העניפה שלו, שהתבטאה בין היתר בביקורי חולים מסוכנים ועידוד אסירים, גורמת לו לשקוד פחות על תלמודו, הוא פנה אל הגאון המקובל בעל ה'לשם', סבו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ושאל אותו כיצד

פעם אף התאונן שאנשים קוראים בסיפורי צדיקים על מופתים ופלאות ובאים אליו בתקוות שווא, והוסיף ואמר שלא יתכן שכ"כ הרבה אנשים באים להתברך מפיו, כי מי הוא ומה ערך תפילתו, ולבטח זהו קומץ אנשים שבאים וחוזרים ובאים כמה פעמים ביום

הגה"צ רבי יצחק קולידצקי שליט"א

עם סיפורי מופת על ענוותנותו הנדירה של מרן בעל ה"קהילות יעקב" זי"ע

"וַיִּגְדְּלָהּ שְׁמֵךְ וְהָיָה בְרַכָּה" (בראשית י"ב, ב')

בבואנו לכתוב ולשרטט דברים עלי גליון על אותו ענק שבענקים, מופת הדור, ציס"ע, קודש הקדשים, שר התורה ועמוד העבודה אשר כל בית ישראל נשען עליו, איש האמת, פאר הענווה, רשכבה"ג, מרן הגרי"י קנייבסקי בעל ה"קהילות יעקב" זי"ע.

ידענו גם ידענו, כי אין לאנשים כערכנו את היכולת לבטאות ולו במקצת את מסכת חייו הנאדרים בקודש ותוקף צדקותו, תורתו העמוקה וקדושתו הנוראה אשר נשגבה היא מבינתנו ורחוקה היא מהשגתנו.

באנו בזה רק לנגוע באי אלו נקודות זעירות ממסכת חייו, כפי ששמענו בשיחה מקיפה ומיוחדת עם נכדו חביבו הגה"צ רבי יצחק קולידצקי שליט"א חדב"נ מרן הגר"ק שליט"א ובעהמח"ס "לשכנו תדרשנו".

בפתח השיחה שאלנו את הגה"צ רבי יצחק שליט"א: "זכיתם להיות קרובים לקדוש ישראל מרן הסטייפלער זי"ע, מה לדעתכם הנקודה שאפיינה ביותר את אישיות הגדולה כפי שראיתם מקרוב בקודש פנימה?"

הגר"י שליט"א: "קשה מאוד לענות על שאלה מעין זו, שכן כל מי שרק התקרב ולו במקצת למחיצתו הק', ראה לפניו במוחש שרף נורא, ענק שבענקים שהתהלך עמנו בארץ אשר נשלח ממרום רוב חסדי ה' לאחר החורבן הנורא להאיר הדרך לבני עם סגולה בחשכת התקופה הקשה.

"במחיצת קדשו ראו כולם ואני בתוכם, צדיק נורא ומופלא וכחד מקמאי ממש, אשר היה בבחינת "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". במחיצתו ראו ילוד אשה שאין לו כל שייכות עם עניני העולם החומריים, כל כולו היה 'שטיק רוחניות', אמנם הוא התהלך עמנו כאחד האדם, אבל רוחו הק' נשמתו הטהורה העפילה ונסקה גבוה בשמים.

"אך בכל זאת מה שבלט ופרץ החוצה באופן בולט ביותר לעין כל, היתה ענין יגיעת התורה שלו שהיתה לאו בגדר אנוש ואשר לאו כל מוחא סביל דא, עד לזקנותו ממש למרות שכוחותיו לא עמדו לו ראו כולם בחוש את יגיעתו הנוראה בתורה, כאשר היה רכון על תלמודו

עד לשעות הקטנות של הלילה ביגיעה נוראה ולא עזב את תלמודו עד שנרדם מרוב עייפות, אז נח קימעא ומיד תוך שעה או שתיים כבר היה ניעור וחוזר לתלמודו מלא חיות והתלהבות וכבחור צעיר לימים.

"כן ראו עליו באופן בולט ביותר את יראת חטאו הנוראה, כאשר עליו ראו במוחש את הענין של "עבד ה'" בשלמות העובד את קונו כ"ד שעות ללא כל פניות וביטל כל כולו לעשות רצון קונו עד כדי מסירות נפש ממש.

העניו מכל אדם

ממשיך הגר"י שליט"א בנועם שיחו: "דומני, כי מעל הכל ראו עליו באופן בולט את מידת ענוותנותו הפלאית שהיתה לאות ולמופת, עד כי לא יאומן כי יסופר עד היכן הדברים הגיעו.

"מי שמע על ענווה פלאית שכזו, זקה"ק הסטייפלער שכל העם כאחד חרדו למוצא פיו וענו אחריו מקודש מקודש, עוד בהיותו אברך צעיר לימים ממש התבטא עליו גיסו מרן החזו"א שהוא גדול הדור. ספריו המפורסמים "קהילות יעקב" על מסכתות הש"ס התקבלו בהערצה שאין למעלה הימנה בכל תפוצות ישראל מכל החוגים ללא יוצא מן הכלל, כאשר בכל עולם הישיבות נעשה ספר זה לאחד

היה אומר: השיעור הוא פעם בשנה, אילו הייתי אומר פעם בשבוע מסתמא לא היה מנין אחד לומר אח"כ קדיש דרבנן...

"פעם אף התאונן שאנשים קוראים בסיפורי צדיקים על מופתים ופלאות ובאים אליו בתקוות שווא, בדבריו הוסיף ואמר שלא יתכן שכ"כ הרבה אנשים באים להתברך מפיו, כי מי הוא ומה ערך תפילתו ולבטח זהו קומץ אנשים שבאים וחוזרים ובאים כמה פעמים ביום. ואירע שצעק לפעמים על אנשים כבר הייתם כאן וממש היה בטוח שחוזרים ובאים.

"באחד ממכתביו אף ציוה לכתוב עבור פלוני בכהאי לישנא: "הרב ביקש להודיע שאין אמת כלל כמה ששמעת עליו, רק גם באיש פשוט והדיוט לפעמים מועלת ברכותיו ועל פי רוב לא". (קריינא דאיגרתא, ח"א סי' ל"ח)

"כך גם בייחס לחידושו התבטא בענווה. אירע פעם שאמר שעל כל סימן בספרו חשש אם אין לזה סתירה מגמרא אלא שאינו יודע אם הוא בקי בש"ס. וכשהוציא את ספרו עמ"ס ערכין ותמורה התבטא שאינו יודע אם מותר לו להוציא היום ספרים כיון שזכרונו נחלש וחושש הוא אולי יש סתירה לדבריו ממקום מסוים בש"ס ושמא הוא מוציא ספרו זה משום שהוא בעל גאון שחושב שדבריו חייבים להיות אמת.

היה פעם בביאלסטוק משוגע אחד

"שמעתי כי לא אחת היה מתבטא ואומר: "אנשים באים אצלי לברכות. אחד הראה לי שכתוב 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים', היה פעם בביאלסטוק משוגע אחד ששמו היה מיכאל והיו הילדים רצים אחריו ומלגלים עליו, יום אחד הגיע ואמר שהוא מיכאל המלאך, שאלוהו מנין לך ואז פתח והראה להם פסוק בתנ"ך שכתוב בו המלאך מיכאל, השיבו לו הילדים הן אמת שכך כתוב, אבל איפה כתוב שאתה הוא זה מיכאל המלאך. והיה צועק עליהם ואומר אתם כופרים ואפיקורסים אינכם מאמינים בתנ"ך והם משיבים: אנו מאמינים שמיכאל הוא מלאך אבל מנין שאתה הוא זה. כך המשיך זקה"ק בענוותנותו ואמר: "נכון שכתוב צדיק גוזר והקב"ה מקיים, אבל וכי כתוב שאני הוא הצדיק?"

פעם אף אמר: "הדור צריך מנהיג, מחפשים את מי לשאול ומצאו יהודי זקן שחיבר ספרים וחושבים שמצאו את האדם הנכון". בהזדמנות אף אמר: "הציבור חושב שהואיל ואני גיסו של החזו"א אז גם אני יודע.

"ג'סי הגרא"ש שליט"א סיפר, כי כשנתיים לפני פטירתו חלה מאד. הוא שכב קודח מחום וכל גופו היה מלא ייסורים. אני יודע למה באו עלי הייסורים האלו, יש רב אחד באמריקא ת"ח גדול ומחבר ספרים, לאחרונה הו"ל ספר ובו הוא כותב עלי תארים מופלגים ומזכיר את שמי הרבה, עד עכשיו לא ידעו ממני כ"כ, אבל הוא הלך ועשה לי פרסום גדול כאילו אני רשכבה"ג ובגלל הפרסום הזה נענשתי, כי חז"ל אמרו א"ר אלעזר לעולם היו קבל וקיים ופירש"י תהי' שפל ונחבא ותחיה. אני ביקשתי ממנו הרבה שלא יפרסמני אך הוא חושב שעושה עמי חסד שכותב עלי כך ועכשיו אני סובל ונענש בגלל זה". כך חי זקה"ק וכך הרגיש.

מספרי היסוד על סוגיות הש"ס, וכמעט שאין לך ר"מ ומרביץ תורה ברחבי העולם היהודי שאינו משתמש בדרך קבע בספרים יחודים אלו ומנחילם לתלמידיו, המונים נהרו אליו מכל קצווי תבל לשמוע בעצת קדשו ולהתברך הימנו וכולם פה אחד האמינו כי "כל היוצא מפיו יעשה". גדולי הדור לא הכריעו בכל מערכה ציבורית מבלי להימלך בדעת קדשו תחילה, ואילו זקה"ק אחז את עצמו לאדם פשוט ממש כאחד האדם ועד יומו האחרון לא הבין כלל לשם מה נוהרים כולם אליו, עד שהתבטא על עצמו לא אחת בכינויים חריפים של גנאי, ואף היה בטוח ללא כל צל של ספק כי העולם טועה בו באשר נוהרים אחריו.

"הג"ר יהודה שפירא זצ"ל היה מרגלא בפומיה לומר שמעולם לא ראה כזו ענווה - יהודי זקן שכל העולם מצפה למוצא פיו והוא פשוט לא מבין מה רוצים ממנו.

לא לו דברי ענווה הנכם מתכוונים?

"ניתן לשבת לילות על גבי לילות ולספר עובדות מאלפות מעוצם ענוותנותו הטהורה שהפליאה גדולים וטובים כאחד ולא אסיים בזה לספר.

"זקה"ק בלט מאד במידה זו וכל כמה שהוסיף לו הקב"ה גדולה וכבוד הרגיש את עצמו פשוט יותר ונבזה יותר, הוא ממש לא הבין כלל מה רוצים ממנו אנשים ולמה מכבדים אותו והיה נדמה לו כי מבזים אותו בזה שנותנים לו כבוד, בכל רמ"ח אבריו חש בושה אמיתית כשכיבדוהו ובעיניו ראה תמיהה ופליאה טבעית כשנתכבד באיזה כבוד שהוא.

"כל הנהגתו בקודש בימי חייו, היתה בשפלות. בתקופה בה היה דר עם החזו"א ראו את ההתבטלות הגדולה, הענווה וההכנעה בלי גבול שלו אל החזו"א אף שכבר בעצמו היה גדול בתורה. תמיד ישב בקרן זוית, לא נזקק למשרתים ולעוזרים, ואף לא לבש אצטלת רבנים, רק מעיל ארוך וקפוטה שבתית. ידוע שגדולי עולם קבעו שזכה לפרסום ספריו בכל העולם מחמת מדת ענוותנותו העצומה.

"עובדה נוספת: בביהכ"נ לדרמן המתינו לו לחזרת הש"ץ, עד שיגמור תפלת שמו"ע. לא אחת היה מתבטא ואומר: "מחכים לי, וכתוצאה מכך איני יכול להאריך בתפלה ואיני יכול לקצר", אם יאריך - יבטל את זמנו של הציבור שסיים להתפלל, ואם יקצר יגרום רעה לאלו העומדים עדיין בתפלתם, שלא יוכלו להצטרף ל"קדושה". שבת אחר שבת התכבד לעלות ל"שלישי". הוא עמד והצביע על גדולי תורה שביהמ"ד לדרמן מבורך בהם, שראוי היה שיקבלו אף הם "שלישי", וכראיה סיפר שבמנינו של החזו"א היתה גם תורנות: פעם החזו"א ופעם הוא... משהגבאים לא חדלו ממנהגם התנחם ואמר: "אני הכי זקן כאן... ובכל פעם שקראוהו לעליה היה נראה כמופתע מחדש. בסיום התפילה בשבת היה ממהר ועובר בברכת "גוט שבת" תוך כדי הליכתו כדי שלא יעברו לפניו להתברך.

"פעם התבטא ואמר: "אם הייתי לוקח כסף פדיון, היו ממעטים לבוא אלי, ומה שהמונים באים אלי הוא משום שאיני נוטל כסף. "על סיבת ריבוי המשתתפים בשיעור ביום היא"צ של החזו"א,

ביותר, לכל היותר היה אומר: "אם אתה עובר פה הוא נא להיכנס אלי".

"עובדה מעניינת שמעתי מאחד ממקורביו, כי פעם לאחר תפלת מנחה בישיבה יצא זקה"ק ללכת לביתו והלך בהליכתו הקשה כמאה מטר, לפתע שב על עקבותיו וחזר לישיבה, הסתכלתי לראות מה מעשהו וראיתי שהולך למקומו ולוקח הגמרא שלמד בה לפני מנחה והחזירה לארון הספרים ויצא והלך לביתו.

"לרוב ענוותנותו לא היה שולח לקרוא אליו שום אדם ואפילו לצורך גדול והיה אומר "אינני רב, הרב יוכל לקרוא שיבואו אצלו ואני אינני רב". סיפר ת"ח אחד שפעם הגיע אליו זקה"ק שיתקן לו ס"ת, וזה היה בזמן שההליכה כבר היתה קשה עליו ביותר, וכבר לא הלך אפילו לביהכ"נ. אמר לו הסופר: מדוע לא שלחתם לקרוא לי והייתי בא, השיבו זקה"ק: "אני צריך אתכם ואתם תבואו אלי".

"כמו"כ מסופר, כי פעם כשהיה סנדק בברית בת"א, אחרי הברית בקשו ממנו שימתין מעט, היות והלכו להזמין מונית עבורו, אולם זקה"ק סירב ואמר אני הרי יכול לנסוע באוטובוס ואינני זקוק למונית, כשאמרו לו שאחד מן הנוכחים לוקח מונית לעצמו והוא יכול להצטרף... הסכים. כשהגיעו לב"ב שאלו אותו לאן הוא צריך להגיע, לבית או לכולל חזו"א ששם למד, ענה ואמר אני ארד היכן שאתם תרדו, ולא הסכים בשום אופן שיסיעו אותו למקומו.

"עובדה פלאית נוספת אספר בזה. ת"ח גדול מחו"ל היה רגיל לכתוב לו מכתבים ובו שאלות בלימוד ובבעיות העומדות על הפרק. זקה"ק היה כותב לו בחזרה, במכתב האחרון שלח לו באיחור זמן התנצל זקה"ק על כך ששולח באיחור את תשובתו משום שאין לו שלוחים לשלוח את המכתב לתיבת הדואר והוא עצמו קשה עליו ההליכה ויוצא מביתו רק לעתים רחוקות ולכך איחר את מכתבו... זקה"ק היה אז כבן 79 וכבר התפרסם אז לגדול צדיק הדור אשר המונים צבאו על פתחיו, ולא רצה להטריח אפילו את בני ביתו לשלוח מכתב לתיבת הדואר ונאלץ לשלוח בעצמו מכתבים, כמובן שאותו ת"ח הפסיק לשלוח לו מכתבים שלא להטריחו.

"כך גם בהדפסת ומכירת ספריו השתדל לסדר לבדו את כל העניינים מבלי להטריח אחרים, ואפילו לעת זקנתו היה בעצמו אורז את הספרים וקושרם. זכרוני כי פעם הגעתי אליו עם אאמו"ר זצ"ל לקנות ספרי קה"י, ואמרתי לו שיכול אני לעזור לו לארוז את הספרים, על אתר ענה לי זקה"ק: "אני כבר רגיל להיות אורז ספרים עוד בבית החזו"א", ולא הסכים שאעזור לו.

(מתוך המבשר תשע"ה)

"כך היה סולד ממה שכתבו לו תארים גדולים. באחד מכתביו נמצא כתוב: "הלא די שיכתוב כנהוג הרב הגאון וכו', ובכלל תיבת וכו' יכלים לפרש כל מה שרוצים. (קריינא דאגרתא ח"ב סי' ר"ס), במכתב נוסף כתב זקה"ק: "שלא יועיל מה שיכחיש את התארים עליו כי יאמרו שהוא אוהז במדת הענוה"... והוא מבקש ומפציר מאוד לעשות עמו חסד: כשידפיס הדר"ג אחד מהמכתבים דשדר לו, שישמיט כל התארים הנוראים שכתב עלי (שם סי' רס"ג אני עני נהנה יותר כשאין בהמכתבים תארים מופלגים שם סי' ע"ח) ובמקום אחר הוא מבקש "נא שלא לכתוב עלי תואר רשכבה"ג, אשר זה מנקר את העינים, ואיזו כבוד הוא לכתוב תואר שמזוייף מתוכו לגמרי. די שיכתוב הרב הגאון, או כמנהג הזמן לכתוב הגאון בלבד - זה די לכל היותר" (שם סי' רס"ב)

היטב לבטאותו אחד מתלמידי החזו"א באמרו: "אם רצית לצער את הסטייפלער היית נותן לו הרבה כבוד!"

מוסיף לנו הגר"י שליט"א בנועם שיחו: "זכרוני, כי בשנה האחרונה בחייו בליל ר"ה התפלל בביתו במנין, ולאחר התפילה באו המונים להתברך בשנה טובה. זקה"ק יצא אז לפתח חצרו וישב שם, והעם עברו לפניו ובירך את כולם בסבר פנים יפות. אחר כשעה ומחצה חשב זקה"ק כי לא יכול להיות שכ"כ הרבה אנשים באים להתברך מפיו והחליט שכפי הנראה זה אותם אנשים שבאים שוב ושוב, או אז קם ממקומו ואמר: "מה אתם מצערים אותי והולכים הלון ושוב, קשה לי מאד לשבת, שיהיה שנה טובה לכולם", ואז נכנס לביתו ואלפי אנשים עדיין נותרו בלא להתברך.

שלא להטריח חלילה

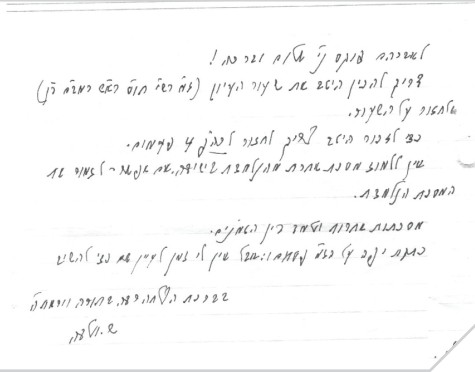
כך לרוב ענוותנותו גם לא הסכים שיטרחו סביבו יותר מאדם אחר, ורבו הסיפורים על כך.

"ארע פעם שאחד הזמינו לסנדקאות בירושלים ושלח עבורו נהג, בעת שירד מהרכב בירר את עלות הדלק, השיב לו הנהג כי בעל הבית כבר שילם, אך זקה"ק התרעם ואמר לו, לא די שהלה כיבדני בסנדקאות עליו עוד לשלם את דמי הנסיעה?! ואכן הוא לא הסכים בשום אופן שהנסיעה תהיה על חשבון בעל השמחה, הנהג נקב בסכום של חמישים ל"י וזקני שילם לו מיד. יש לציין שמעשה זה היה בשנת השמונים לחייו שהיה מתכבד בסנדקאות תמידין כסדרן. וכאלו סיפורים היו למאות ולאלפים.

"בכלל, מעולם לא ביקש שיעזרו לו, ואפילו מבני משפחתו הקרובים

"כשהנכד קם ממקומו לעזור בהגשת המאכלים, הרב "מנצל" את ההזדמנות להתעניין במצבי בישיבה, אולי יש דבר שלא ארצה לומר בפני נכדו אלא רק בפניו"...

טיפין מאורחות חייו הנאצלות של המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל

הרב אברהם פוקס שליט"א

"התהלך לפני ה' תמים" (בראשית י"ז, א')

את הרב שלמה וולבה זצ"ל זכיתי להכיר בתקופת היותי בישיבה קטנה, טוב לא ממש להכיר, אחרי שנחשפתי לספרו 'עלי שור' שלחתי אליו מכתב, מכתב של נער צעיר בבקשת עצה והדרכה בלימוד תורה ועבודת ה', והרב וולבה, כדרכו, ענה לי תשובה מיוחדת, הדרכה לבן תורה כיצד לעלות במעלות התורה והיראה. מספר שנים לאחר מכן זכיתי ללמוד בישיבתו "גבעת שאול" ולהיחשף לדמותו הכבירה, הרב וולבה כתלמידו של המשגיח ר' ירוחם ובנוסף לכך מיזצאי גרמניה היה שקול ומדוד בכל מעשיו שכמובן נעשו ברוגע ובשלווה, בתפילות בישיבה לא יכולתי להימנע מלהביט בו בתפילתו, שקוע בעבודת בוראו, עומד ביציבות וכמעט שאינו מתנדנד, אלא נדנד קל ביותר, הרי עכשיו הוא בשיחה עם בורא עולם והוא עושה זאת בצורה הרצינית ביותר, בשיחות שמסר בישיבה, הוא היה מעורר על כך שישנם המדברים עם הקדוש ברוך הוא בתפילה בצורה שלא היו מעיזים לדבר כך עם פקיד הבנק הפשוט ביותר, וכדרכו בקודש בענייני רוחניות כך גם בענייני גשמיות, זה היה מרתק לראותו יום יום מחכה בתחנת האוטובוס לקו 16 המפורסם שיקח אותו לביתו, גם ממרומי גילו ומעמדו המשיך לנסוע באוטובוס, הוא היה עומד בתחנה ברוגע ובשלווה וממתין מבלי להראות סימני קוצר רוח של הבטה לעבר הכביש 'מתי הוא כבר יגיע', וכשהגיע, היה עולה בנחת תוך שהוא כמובן מברך את הנהג במאור פנים, בשנותיו האחרונות כאשר קשתה עליו ההליכה, היה נהג שהחזיר אותו לביתו, בהלוך המשיך להגיע באוטובוס, וגם את חזרתו עם הנהג, זה לא היה בצורה רשמית בתיאום עם המשגיח, הוא פשוט היה מתקשר לישיבה לשאול אם המשגיח הגיע היום. היחס לתלמידים היה מאור פנים ללא הפסקה, כשהיה נכנס לבית המדרש בסדר ב' וניגש למקומו, היה מסובב את ראשו ללא הרף כדי לחייך לכמה שיותר בחורים בדרכו, כל בחור שהיה ניגש אליו היה מתקבל במאור פנים ובהקשבה מרובה, באחת הפעמים שדיברתי אתו על לימוד מוסר כשלמדתי בישיבת מיר, הוא הזמין אותי לביתו ללמוד עמו בחברותא איך לומדים מוסר, כשדפקתי על דלת ביתו הלב פעם בהתרגשות, אני הולך ללמוד חברותא עם אחד מגדולי המוסר שבדור! הרב וולבה מקדם את פני בחיך רחב, ומושיבני לצידו, הוא פותח את הספר מסילת ישרים הישן שבביתו שכמעט בלה מרוב שימוש, הוא קורא מילה מילה, לאט ובהטעמה, ומסביר, "יסוד - מהו יסוד, "החסידות" - מהי חסידות, ו"שורש" מהו שורש

וכו' וכך מוליכני בשבילי המוסר ובתורתו, בעמקות ובבירור, וכל זה כמובן במאור פנים.

כחבר של אחד מנכדיו זכיתי לסעוד אצלו סעודת שבת, בדרך לסעודת שבת אני מהרהר "בעבודת האכילה" של המשגיח וכיצד מתנהלת סעודת השבת, וכולי מתמלא בסקרנות, המשגיח מקדם את פניו בברכת שבת שלום במאור פנים ופונה לעשיית קידוש, על השולחן היה בקבוק יין ומיץ ענבים, הוא שאל את הרבנית על מה היא מעוניינת שיקדש, וכשענתה שעבורה אין הבדל, הוא לא מצטדק שגם עבורו זה כך ושתאמר את אשר לרצונה, אלא מיד הוא לוקח את בקבוק היין ומוזג לכוסו, ומתחיל לקדש, מילות הקידוש נאמרות בחדת קודש ובצורה שקולה ומדודה, כל מילה נאמרת ומודגשת בפני עצמה.

סעודת שבת מתחילה, הרב היה נראה מכונס בעצמו ובמחשבותיו, אך כשהנכד של המשגיח קם ממקומו למטבח לעזור בהגשת המאכלים, הרב "מנצל" את ההזדמנות להתעניין בי ובמצבי בישיבה, אולי יש איזה דבר שלא ארצה לומר בפני נכדו אלא רק בפניו, כשהנכד חוזר עם המאכלים הרב משתתק, נותן לי את ההרגשה שכל מה שאומר זה רק "בינינו", לא שהיה לי דברים מיוחדים לומר, זו היתה שיחה של מילי דעלמא אבל הרב במאור פניו נתן את ההרגשה הכי טובה, וכך במשך הסעודה, כל פעם שהנכד קם מהשולחן הרב ממשיך איתי בשיחה ובהתעניינות שלו מהנקודה שעצרנו בה, סוף הסעודה, לאחר המנה אחרונה מוגשת לשולחן עוגה, הרב וולבה מחייך אלי ואומר, תיקח עוגה, זה טעים, אני מרגיש ש'אין לי מקום', הנכד ממחר לסייע לי ולוקח בחשאי חצי ממתנת העוגה המוגשת לי והרב כמו במשך הסעודה שקוע בשרעפי קודש, לאחר מספר רגעים כשהרב מרים את ראשו ורואה שסיימתי את העוגה הוא פונה אלי בחיך התמידי שעל פניו, ואומר, יופי, תיקח עוד עוגה יש הרבה, זה טעים...

"אבי מורי שליט"א סיפר כי באחת הפעמים כשהגיע לביתו של מרן ה'חזון איש' זצ"ל, יצא מחדרו הגה"צ רבי משה טשינגל זצ"ל. רבי משה היה מבחירי תלמידי ה'סבא' מנובהרדוק'. כשנכנס אבי מורי שליט"א אמר לו ה'חזון איש': 'אם הנכם רוצים לראות את השכינה בבני ברק, הביטו על פניו'..."

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"וְשִׁמְתָּ שְׁמוֹ אַבְרָהָם" (בראשית י"ב, א')

לפני שנים רבות השתתפתי בהיכל ישיבת סלבודקה בבני-ברק בשיחתו המוסרית של ראש הישיבה הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל. מראהו האצילי והמרשים כשהוא ניצב כמלך בגדוד בעיצומה של השיחה עומדת בזכרוני עד היום. התלמידים ישבו כרוכים אחר רבם ושמו אוננם כאפרכסת להאזין לדברים. בעיניהם עקבו בדריכות אחר התנועות. מי כמותם יודעים שלכל הנפת יד ולכל הרמת קול ישנה משמעות מיוחדת.

השיחה עסקה בדמותו של אברהם אבינו, והתרגשות מיוחדת ניכרה בקולו של ראש הישיבה בגלל מושא השיחה. מידי פעם הוא הניף את ידיו כלפי מעלה בדביקות, ואמר בהתלהבות בלתי מוסתרת: "אה! החסד של אברהם אבינו! אה! החסד של אברהם אבינו!..."

בכך הוא ניסה לבטאות את הכמיהה האמורה לקנן בליבו של כל יהודי ויהודי - 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי', ולשתול בליבם של התלמידים שאיפה כבירה של השתלמות, לדבוק בדרכיהם הישירות. חשתי שראש הישיבה מנסה בהבעות הידיים ובדיבוריו להביע ולבטא דבר מה, אלא שהוא מתקשה לעשות זאת...

אחד התלמידים, מן המובחרים בישיבה באותה תקופה, שכיום משמש כאחד מחשובי מרביצי התורה, ישב סמוך אלי והבחין בפליאתי בשעת השיחה, וביקש לסבר את אוזני במשמעות המראה. תוכן דבריו זכורים לי היטב:

"כנראה שאינך מבין מה ראש הישיבה מנסה להביע, אך אל לך להיות נבוך מכך, משער אני שאחוזים ניכרים מהמשתתפים בשיחה לא הבינו. אולם ברצוני להסביר לך דבר מה:

"ראש הישיבה התבטא לא אחת, שפעמים רבות בעת שהוא מוסר את השיחה לפתע ניצבת למול עיניו דמותו של מורו ורבו ה'סבא מסלבודקה', ואז נעתקות המילים מפיו... הוא לפתע מדבר ב'שפראך' [שפה] של 'הסבא'... הוא מנסה להטביע את ה'קודים' שרבו השתמש בהם, ולהביע אותם בפשטות בשפתו.

"בפרט כשהשיחה עוסקת באברהם אבינו, נזכר ראש הישיבה כהרגלו בהתרגשות הרבה שאפפה את כל ישותו של הסבא מסלבודקה. את השיחות הארוכות, שהפיקו לקחים עצומים

ואורחות חיים ממעשי אברהם, אזי הקושי בהבעת ובאמירת הדברים הוא בכפל כפליים". דבריו של הבחור הוסיפו לי נופך משמעותי להבין ולקלוט את אשר ראו עיני!

במבט של עשרות שנים אחרונות, כשאני מתבונן מה היתה התועלת שהפקתי מהשיחה הזאת, בוודאי את התחושה המיוחדת שהורגשה שם באויר. להעמיד למול עינינו את המדרגה של האבות כמטרה וכיעד, ולייצר בנפש ניצוצות שאיפה וכמיהה להתקדם הלאה, להגיע אל תכלית זו.

להתבונן במעשה האבות עם משקפיים של חז"ל

אבי מורי שליט"א סיפר כי באחת הפעמים כשהגיע לביתו של מרן ה'חזון-איש' זצ"ל, יצא מחדרו הגה"צ רבי משה טשינגל זצ"ל. רבי משה היה מבחירי תלמידי ה'סבא' מנובהרדוק, ומחבר הספר 'מבקשי השלימות'. כשנכנס אבי מורי שליט"א אמר לו ה'חזון-איש': "אם הינכם רוצים לראות את השכינה בבני ברק, הביטו על פניו..."

אבי מורי שליט"א הרהיב עוז ואמר ל'חזון-איש' מיניה וביה: "כנראה

משום שהוראה בידו מרבו הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, המשגיח דישיבת פוניבז', שלפי מצב הדור אין להימנע מהגדת מוסר בשל כך, משום שהוא ענין של פיקוח נפש... אבל עדיין הכאב נשאר, כותב הרב וולבה על עצמו בענווה מופלגת, על אי ההתאמה בין הדרישות והשאיפות שהוא מעורר את הציבור לבין אלו שהוא עצמו אוהז בהן. לכן משתדל הוא לכל הפחות לקיים את הוראת הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בעל ה'לב אליהו', שלפני שניגשים לומר שיחה ברבים, יש ללמוד היטב מוסר על הענין. וכך גם נהגו כל חכמי המוסר, שעבדו על עצמם לא לדבר ברבים על עניינים שעדיין אינם שלימים בהם לפי דרגתם, בבחינת קשוט עצמיך תחילה ואחר כך קשוט אחרים, ורק לאחר הכנה רבה של

ראש הישיבה התבטא לא אחת שפעמים רבות בעת שהוא מוסר את השיחה לפתע ניצבת למול עיניו דמותו של מורו ורבו ה'סבא מסלבודקה', ואז נעתקים המילים מפיו... הוא לפתע מדבר ב'שפראך' [שפה] של 'הסבא'...

חשבון הנפש ועיון היטב בפשפוש מעשיהם ונמצאו הגונים בדבר, החלו להטיף לאחרים.

שמעתי מאבי מורי שליט"א סיפור מופלא אודות המשגיח הגה"צ רבי אליעזר אליהו דסלר זצ"ל, בעל ה'מכתב מאליהו':

הנה כידוע הרב דסלר היה נוהג באופן תמידי להקדים ולהשמיע את השיחות שהוא מתעתד למסור בישיבה באוזני רעייתו הרבנית הצדקנית ע"ה, שהיתה אשה גדולה בפני עצמה, בנוסף להיותה בת גדולים - בתו של הגה"צ רבי נחום זאב מקלם זצ"ל, נכדת אבי תנועת המוסר רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ומיוצאי חלציו של הגאון מוילנא זצ"ל.

מספרים שבפקחותה העצומה ובידיעותיה הנרחבות בתחומים רבים פעמים שהיתה מוסיפה נופך על דברי בעלה ומאירה אותם באור יקרות.

והנה באחת השיחות שהשמיע באוזניה, היא שאלה אותו לבסוף:

גם זקוקים למשקפיים כמו של הרב, כדי לזכות ולהבחין בזאת... ה'חזון-איש' חייך, והבעת פניו לימדה - שהוא מסכים עם הדברים. הנה כאשר מתבוננים בחומש בראשית, הרי בכל פינה וזוית שמעיניים, נוכחים לראות עד כמה עצומים ומאלפים הם מעשי האבות. כל מקרה, כל דיבור שלהם שפע חכמה עילאית, ישרות דרך, צדקות ותום לב, שראויים להילמד לדורות. יתירה מזאת, הרי אין מי שהוא בן חורין מחובת העיסוק במעשיהם, ועל כל אחד מאתנו החובה ללמוד זאת על מנת לקיים. כפי שאמרו חז"ל (תנא דבי אליהו פרק כה): "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי".

בהקדמת בני הגר"א (לביאור הגר"א על שולחן ערוך) כתבו בשמו, שהיכן שכתוב בחז"ל הלשון 'עשה' אפילו בדברי סופרים שיעורו לקיים עד שתצא נפשו!... וכאן הלוא חז"ל השתמשו בלשון: 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי', הרי שזה חיוב גמור ככל החיובים עד כדי מסירות נפש!

אך לזאת אנו זקוקים ל'משקפיים' של חז"ל. לעיניהם החודרות בנבכי העניינים. לראיה הבהירה ולהבנה הקולעת של הראשונים כמלאכים ובעלי המוסר, כדי שאכן חלילה לא נחטא מן האמת, ולא ניכשל בלשונינו.

ההתעסקות שלנו היא מתוך גישה שאין לנו כל שמץ ומושג בגבהות מעשיהם, וכל קנה מידה שננסה לאומדם, זעיר הוא לעומת גובהם האמיתי. הכל הוא רק נסיון להוריד מעט את הדברים אלינו, כדי שנוכל לקבל מהם איזו שהיא תועלת.

וכפי שהסביר אחד מגדולי החסידות כי ודאי מאמר זה של חז"ל 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי' אינו כפשוטו, מאחר ואין ספק שאין ביכולת בן אנוש להגיע לדרגת האבות. אלא כוונתם היא, רק להורות לאדם שעליו לשאוף שמעשיו 'יגיעו' - מלשון 'נגיעה'. נגיעה קלה בלבד, במעשי האבות הקדושים.

ברוח הדברים הללו, ביאר המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל, את נוסח ברכת ההפטרה: "אשר בחר בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת". מה היא הוספת התיבה 'באמת'? וכי חלילה יש לנו הוא אמינא לפקפק באמיתות דבריהם, והלוא עוסקים אנו בנביאי אמת שקבלו את כל דבריהם מפי הגבורה, וכפי שאנו מסיימים בסוף הברכה: "ובנביאי האמת וצדק?"

אלא הסבר הדברים הוא כך:

הלוא הנביאים הקדושים הטיפו כל העת לעם את מוסר ה' לפי העת והזמן כפי שקיבלו מה' יתברך. אולם הדגש כאן הוא שלא רק שמסרו את הדברים כפי שנאמרו להם בדיוק רב אמת לאמיתה, אלא אף חיו לאורם בחייהם הפרטיים. כלומר כל מה שדרשו מעם ישראל, היה מאומת אצלם עצמם בחיי המעשה.

ומוסיף הרב וולבה בענוותנותו שאמנם הוא עצמו איננו בדרגה זו, ואינו יכול לומר בוודאות שהוא 'אוהז' בכל דבר שאומר בשיחה, ברבים, אך בכל אופן אינו נמנע ואינו חודל מלעורר את הרבים,

5 ימים אחרונים למבצע הגדול

הבילה מס' 11
 לזכר אבא משה

הבילה מס' 7

תרומה בסך 36 ש"ח ל-24 חודשים סך תרומה 864 ש"ח
 קבל מיידית מתנה בסך 1790 ש"ח:

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לרגל תחילת זמן חורף וההוצאה לאור של הספר 'לקראת שבת'

'דרשו' יוצא במבצע מיוחד לתקופה
מוגבלת של מתנה מיוחדת לתורמים
לארגון 'אחינו' ולפעילות העניפה
של קירוב קרובים ורחוקים.

התורמים יזכו בכרטיסי הגרלה להגרלה הגדולה

50.000 ש"ח

ובנוסף, 'דרשו' מעניק מתנות באופן מיידי עד לשווי של

1790 ש"ח!

תרום סך 18 ש"ח למשך 15 חודשים סך כל התרומה 270 ש"ח
קבל מיידית מתנה בסך 490 ש"ח
סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
+ הספר המבוקש 'לקראת שבת' -
על חומש בראשית
+ 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו' + סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון' מפואר
'דרשו' + 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'מהדורת דרשו' + 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
+ גביע כסף + כף לעוגה כסף + סכין כסף + 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

יצאתי החוצה ואמרתי לסוהרים: "לפני שלושים שנה עוד הייתם מכניסים לכלא הזה יהודים שהעזו למול את בניהם, היום אתם עומדים בחוץ ביראת כבוד"

המוהל הרב אהרן קרמר מספר על הניצוץ היהודי שמתגלה בקרב יהודים שנטמעו בין הגויים ולפתע מבקשים למול את עצמם או את ילדיהם

הרב יעקב אליעזר לוסטיגמן שליט"א

"אֲבָרְקֶם בְּן תְּשִׁיעִים וְתִשַׁע שָׁנָה בְּהַמְלוֹ" (בראשית י"א, כ"ד)

הטלפון האישי של הרב אהרן קרמר צלצל בערבו של יום חמישי. על הקו אחד מרבני העיר קייב, בירת אוקראינה: "יש לנו תינוק בן שבעה ימים, שמחר צריך לעשות לו ברית", הוא אומר לו. הרב קרמר אינו שואל שאלות. הזמן קצר והמלאכה מרובה. הוא חוטף בחופזה את הדרכון, אוסף את כלי מלאכתו וכעבור דקות אחדות הוא כבר נוהג במהירות ובזהירות מביתו שבביתר עילית לעבר שדה התעופה השוכן בפאתי לוד.

בדרך כבר מטפל המוהל המומחה בכל הפרטים ה'קטנים' כמו שיחת עדכון עם בני משפחתו בה הוא מודיע להם כי הוא יצא זה עתה לגיחה קצרה באוקראינה, בירור אודות הטיסה היוצאת לקייב בשעות הקרובות והזמנת הכרטיס, ובירור משלים של הפרטים עם קייב, לתיאום של מקום ומועד הברית, כשהבקשה היחידה שלו היא שהברית תתקיים בשעות הבוקר המוקדמות של יום שישי, כדי שיוכל לשוב לביתו לקראת שבת.

עבורנו זה אולי יראה מוזר מעט: מי מזמין מוהל ממדינה זרה רגע לפני הברית? לדברים מסוג זה דואגים כמה ימים מראש, ולא ממתניים לרגע האחרון. אבל הרב קרמר כבר מורגל במקרים מעין זה: "בחלק גדול מהמקרים מדובר באנשים שהקשר שלהם ליהדות אינו מורגש בכלל", הוא מסביר לנו. "הם לא מכירים את הפרוצדורה ולפעמים עצם ההחלטה לקיום הברית היא מהרגע להרגע".

שעות אחדות לאחר מכן כבר ניצבו רגליו של הרב קרמר על אדמתה של קייב. הליך בידוק הדרכונים מוכר לו היטב, השפה האוקראינית שגורה על לשונו אחרי מאות פעמים בהם ביקר כאן לתקופות קצרות וארוכות. בשמונה בבוקר הוא כבר מתייצב במקום שנקבע, עורך את הברית בזריזות ובמימוגנות, נשאר מעט ליד התינוק כדי לוודא שהוא מתחיל להחלים היטב, מאחל מזל טוב לבבי לילודת וממהר לתפוס מונית שתיקח אותו לשדה התעופה. שעה לפני שבת הוא כבר בבית, נערך לקבל את שבת המלכה כדת וכדין.

"התינוק שמלתי באותו יום שישי בקייב הוא בן לאמא יהודיה ולאב שאינו יהודי", אומר הרב קרמר. "למעשה הקהילה היהודית לא הכירה את האמא של התינוק עד לאותו יום חמישי בו היא התקשרה וביקשה להזמין מוהל. לכאורה אין שום קשר בינה ובין

היהדות לאחר שהתבוללה בין הנוכרים, וייתכן שגם אבא שלה אינו יהודי. בקייב שאלנו אותה למה החליטה להזמין מוהל ולערוך ברית לתינוק אבל היא לא הבינה את השאלה בכלל: "אני יהודיה", היא אמרה.

יהודי. מה צריך יותר מזה? יהודי עושה ברית. זה דבר כל כך בסיסי ויסודי שאפילו מי שכבר מנותק מהיהדות אחרי דורות שבהם שלט הקומוניזם באוקראינה, אפילו מי שאינו יודע לומר 'שמע ישראל' יודע שיהודים עורכים ברית.

פעם אחרת הזמין הרב קרמר לעריכת מספר בריתות ליהודים מבוגרים בעיר אודסה. רב העיר נוהג לבקר מדי שבוע בבית הכלא האוקראיני השוכן בעיר, שם הוא מוסר שיעור ביהדות לאסירים היהודים. הרב משתף אותם מעט במתחולל מחוץ לחומות הכלא, ומספר להם על חיי הקהילה היהודית בעיר. באותו שבוע סיפר להם הרב על כך שמוהל מארץ ישראל הגיע כדי למול מספר יהודים מבוגרים. אחד האסירים קם על רגליו ואומר לרב: "אני גם רוצה". הרב חשב שהוא לא שומע טוב, אבל האסיר התעקש שהוא אכן רוצה להיכנס בבריתו של אברהם אבינו.

הרב החל כמובן במגעים מול הנהלת בית הכלא וכעבור ימים אחדים נמסרה לו תשובה: "אתה יכול להכניס לכאן מוהל שימול את האסיר, אבל שזה יהיה מחר בבוקר". הרב קרמר שכבר הספיק מאז לחזור לארץ, מכיר היטב את הנוהל. למחרת הוא ניצב יחד עם

כששמע זאת אותו יהודי שהגיע אף הוא במצוות האדמו"ר במיוחד מירושלים, לא אמר לו מילה, והחליט בלב שלם לוותר לו על ה'מפטיר' שהבטיח לו הרבי, ולמחרת כלל לא בא לבית מדרשו של האדמו"ר, כדי שהשני יוכל לזכות ב'מפטיר'

בזכות מה זכה רבי יוסף ליס זצ"ל לילדים?

הרב ישראל ליוש

'וְהָאֵמֶן בְּה' וַיַּחֲשֹׁבֶה לֹא צְדָקָה' (בראשית ט"ו)

רש"י והרמב"ן נחלקו בביאור הפסוק. לפירש"י, הקב"ה החשיב לאברהם את האמונה בו לצדקה וזכות. והרמב"ן מקשה עליו: וכי למה לא יאמין הנביא בעצמו באלוקים? ומי שהאמין לשחוט את בנו היחיד האהוב ושאר הניסיונות, איך לא יאמין בבשורה טובה? וע"כ פירש הרמב"ן: שאברהם החשיב את הבטחת הזרע שהקב"ה הבטיח לו לחסד ולצדקה, שלא יתן לו הזרע ע"פ דין ושכר, אלא בזכות ההבטחה.

אלא שיש להקשות, הרי בהמשך הפרשה מסופר ששרי היתה עקרה, וביקשה מאברהם לבוא אל שפחתה הגר 'אולי אבנה ממנה', ורש"י מבאר שכוונת שרי היתה בזה, שבזכות שתוותר ותכניס צרתה לביתה, ירחם עליה ה"ת ויחון אותה בפרי בטן. אברהם אבינו הסכים ועשה כבקשתה, כפי שנאמר: 'וישמע אברם לקול שרי'.

וקשה, הרי אם האמין בה' ולא ביקש על כך אות או סימן, כפי שביקש על הבטחת ירושת ארץ ישראל, מדוע עשה כלל את סגולת השפחה, היה עליו לסרב להצעת שרי ולומר לה שהקב"ה הבטיח והוא מאמין לו?

אלא נראה לומר, שאכן אברהם האמין באמונה שלמה שיהיה לו זרע כפי שהבטיח לו הקב"ה, והוא לא היה זקוק לסגולות או פעולות אחרות כדי לזרז את ההבטחה, אלא שההבטחה הזו ניתנה לאברם ולא לשרי, ולכן כשראה שהיא רוצה להוסיף לעצמה זכויות של ויתור ועי"ז לזכות לזרע, לא רצה למנוע זאת בעדה, ועשה כן רק בעבורה.

ואכן הדברים מדויקים בפסוק, כי כתוב: 'וישמע אברם לקול שרי' ולא כתוב 'ויעש כן', משום שאכן אברהם לא עשה כן מיוזמתו, אלא הכל היה כדי לעשות את דבר שרי עבודה, כדי שתוכל להוסיף לעצמה זכויות. ושוב ראיתי שברמב"ן גם מדייק כן.

במלחמת העולם השניה ברח רבי יוסף עם ישיבת מיר, אך אשתו וילדיו נספו במלחמה.

לאחר שעבר את כל תלאות המלחמה, הגיע רב יוסף לאמריקה, ומשם לארץ ישראל. בהגיעו לארץ ישראל הציעו לו להינשא לאשה שהיתה נשואה קודם עשר שנים לאיש חשוב ולא היו להם ילדים עד שנפטר. רבי יוסף חשש להינשא לה, כי לא היו בידי עדויות ברורות שאשתו הראשונה אכן נספתה במלחמה, אבל הרב מבריסק זצ"ל דחק בו מאוד להתחתן איתה, ואכן הם התחתנו.

שמונה שנים הם היו נשואים ללא ילדים, לאחר מכן נולדו להם בן ובת.

פעם שאל הרב פינקוס את רבי יוסף: של מי המופת הזה? ענה לו רבי יוסף: 'זהו מופת שלי, מעולם לא ביקשתי ברכה מהרב מבריסק לזרע של קיימא, משום שהוא דחף אותי לשידוך הזה, ולא רציתי לצער אותנו, שבגלל זה הוא חייב לברך אותי. כנראה - אמר רבי יוסף - שבזכות זה זכיתי לילדים'.

את המעשה השני כבר ספרנו פעם במסגרת זו, אבל נספר אותו כפי הנוסח של הרב פינקוס. לבעל ה'לשם' היתה בת שבמשך כמה שנים לא היו לה לילדים, היא הלכה להיוועץ ברופא, והוא בישר לה רעות שאין מה לעשות ולעולם לא יהיו לה ילדים.

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל מספר שלושה ספורים, שהמכנה משותף שלהם הוא שלמרות רצונם העז לזרע של קיימא, אצילותם קדמה, ודוקא בזכות כך זכו לילדים.

את הספור הראשון שמע הרב פינקוס מהגאון רבי יוסף ליס זצ"ל:

מה בדיוק היה בשעות אלו למעלה בשמים אין לנו יודעים, כיצד מתבטאת שמחה שכזו בשמים העליונים אין לנו מושג, דבר אחד בטוח, לא היה זה עוד יום שגרת. שבוע שעבר ביום שני זה קרה...

רחשי לב למול האברכים שנבחנו השבוע על 2250 דפי גמרא בבת אחת במסגרת תוכנית 'קנין ש"ס'

הרה"ח ר' אהרן כהן שליט"א

לא ברעש השם. קול רחש לחש של מגע עטים, המשרבטים וחורטים בדפים נשמעו בדממה מעוררת כבוד. אין כבוד ככבודה של תורה. תוצאות של עמלות ושקיעות בתורה, שעות על גבי שעות המצטברות לסך אדיר של חודשים ושנים, נראו עוברות עתה דרך דיו כחול/שחור הנובע ומתייבש בדפים לבנים, המתמלאים בצפיפות בדברי תורה המשמחים לב אנוש.

לפתע הבחנתי במכרי ר' אברהם, יהודי מיוחד הראוי אולי לכתבה מיוחדת בפני עצמה. יהודי שברוך השם זוכה כבר לראות בני ריבעים בשמחה ונחת, מדובר ביהודי של פעם, כזה שבשנים האחרונות מוסיף לעצמו כסדר בכל תקופה עוד שעת לימוד, עוד חברותא, כשסדר יומו מתפילה בותיקין ועד שעות הלילה המאוחרות מלא וגדוש בתורה.

"מה זה?" הוא שאל בחינניות מקוצרת כדרכו.

"מבחן על 2250 דפי גמרא", השבתי לו בלחש.

"מה???" המשיך בהתרגשות מתפרצת, "הם כבר נבחנו על 2250 דף???" כשואל, 'האם כל אלו אוהזים בשלב ידיעת 2250 דפי גמרא?.'

"לא", השבתי לו בלחשיה, "הם נבחנים עכשיו בפעם אחת על 2250 דפים!!" עיניו, שהתלחחו קמעא, העידו עליו שהבין את הנושא.

ממשיך בהליכתו מגביר לאיטו את הקצב עדי הגיעו לסטנדר; עמידתו הכפופה רמזה לי, שהוא לא ניגש לתפילה מנחה...

לפעמים, רק יהודים שכבר עברו משהו ויותר בחייהם, הם אלו דקי-הרגש המבינים לנכון גדלותם של דברים, עד היכן מתנשאים, חשבתי לעצמי.

עודי עומד ומזין עיניי במראה הטהור והזך, תורה בתפארתה ובגדולתה, ראיתיו מסתובב לאיטו, עיניו המצועפות מחדירות

הייתי בדרכי למוקד המבחן של 'קנין ש"ס', למבחן ה'חצי שנת', מבחן הכולל בתוכו חומר לימוד ממסכת ברכות עד אמצעה של מסכת מנחות, כשמדובר בכמות עצומה של 2250 דף! ובמילים: אלפיים מאתיים וחמישים דפי גמרא!

ומשום מה עלה לי באותו הרגע הפזמון המוכר והנוגע ללב:

"כד יתבין ישראל ועסקין בשמחת התורה, קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה חזו בני חביבי דמשכחין בצערא דילהון ועסקין בחדוותא דילי..."

הסלולרי רטט לי בכיס, היה זה ידידי ר' משה, מצידו השני של הקו. הרמתו: "נו, כבר ראית את ספרי התורה?"

"מה?" הגבתי, בודק בחשש האם הקליטה בסדר. "ראית כבר את ספרי התורה??"

"על איזה ספרי תורה אתה מדבר?!" לא הבנתי, אולי הבעיה אצלי, כנראה שכחתי משהו.

"עכשיו ראיתי את המבחן של 'קנין ש"ס'", ענה בהתרגשות, "אה, גם אני בדרך לשם", הגבתי, בעודי ממחר לראות את ספרי התורה החיים ועמלים.

מנסה להבליע את קול צעדי, נכנסתי לראות מקרוב את הררי הדפים המתמלאים ובווערים באש התורה. השקט המופתי ששרר בחדר, השרה אווירה של רצינות מתבקשת ויכולת ריכוז מותאמת.

צמוד לדלת ראיתיו. עיניו סגורות, שתי ידיו מתפלפלות בסיבובי ידיים, מצחו הקמוט מעיד על ריכוז הולך וגובר עד לנקודה האחרונה שבסוגיא. נעצרתי על עומדי. אברך השקוע בלימוד בבית המדרש,

אפשר לראות ברוך השם בכל עת, אבל מוח מאומץ העובר ובוחן בשברי דקות על עשרות דפי גמרא, מחשב ומסכם את כל מהלך הסוגיא, את זה נדיר עדיין למצוא...

ואז זה פרץ; עיניו דולקות ולוהטות, רגליו מתייצבות בהרף עין, אצבעותיו תופסות בעט, ברגע כמימרא אחר עינו לוכדת את השאלה האמורה, וברוח תזזית רץ העט על הנייר. באש כחולה על גבי דף לבן נמרחת ונכתבת תמצית הסוגיא המסתכמת במבחן דנן בשאלה בודדת.

בהמשך זכיתי לראות מפעם לפעם בפרץ אש הקודש, אך לפי מספר הפעמים, נראה היה שזה קורה רק בשאלות כלליות, המקיפות, מסתמא, סוגיות מורכבות המשתרעות על פני סכום דפים לא מבוטל.

"אישית, לא חלמתי לעולם שאצליח לעמוד בכזו תוכנית, אך ברוך השם הלימוד בתוכנית מסודרת, יחד עם המבחנים החודשיים/רבעוניים/הדו-שנתיים, כל אלו עומדים כדרבון תמידי מחייב ומזכה להמשיך ולהמשיך עדי נזכה ללמוד ולדעת את הש"ס כולו". מסכם בחיך הרב מיכאל. א. מבני ברק.

"בכל מקרה, זה ברור לי שהדרך האידיאלית והמציאותית לבן-אדם

בקרבי את מה שלא הסביר הפה. אולי צעיר אנוכי מלקלוט את גודל המעמד. אך את שפת הדמעות מבין כל אחד...

"צריך לנצל את ההזדמנות", לוחש לי ידידי ר' משה, מושכני החוצה שלא להפריע חס וחלילה לאי מי מ'ספרי התורה החיים'. ידיד זה, הזוכה בעצמו זה שנים להיבחן כל חודש על הלימוד החודשי, מלחש לי באוזני: "זוהי עת רצון להתפלל על כל העניינים, בפרט להצלחה בתורה!" כשפניו הלוהטות משלימות את מה שלא נאמר.

כהשלמה מדשנת הגיע ר' שלמה. בלב סוער 'זכה' גם הוא להתוודע ולהיגלות על הנעשה מתחת לאפו בלי ידיעתו. אך כנראה שהיה זה באמת ברגע הנכון.

"אתה יודע, לאחרונה עם קריאת המאמרים על נבחני קניין ש"ס, הרגשתי שאני ממש מקנא..." נבוך לרגע מגילוי הלב הנדיר במחוזותינו, אך תיכף המשיך "השנים זזים ואנו מתבגרים, צריך להתקדם בחיים..."

אחר רחשי לב שכאלו, הרשיתי לעצמי להיכנס שוב, לראות וליהנות מהתמונה החיה של קבלת התורה בכתב ממש, מתאמץ לשאוב ולשאוף לקרבי את המחזה המרומם. ואז פגשתיו שוב; ר' אברהם, עודנו עומד לפני תורת השם ולומדיה. ניגשתי אליו, מחכה לשמוע ממנו איזושהי מילה, כשזו לא הגיעה - הפנמתי; ישנם דברים שאי אפשר לבטא במילים...

מי יעלה בהר? גם אתה יכול!

להיבחן על כל הש"ס? כן, זוהי שאיפת חיינו, אבל מה לעשות, לצערנו, 'זה לא בר ביצוע', רצה וחולפת מחשבה מייאשת בראשו. והאמת, שזה די מובן. אבל, רק בתנאי שעוד לא נחשפנו לעדות הנבחנים.

לאחרונה, הבאנו מעל במה חשובה זו שיחות עם כמה מאלו הזוכים להיות בקבוצה נבחרת זו, ראיונות מיוחדים המפרטים את סדרי לימודם, המוכיחים בחוש שבסדר מוגדר ותכנון נכון - כל אחד יכול. לתועלת הקוראים נצטט רק את הסיכום. ישמע חכם ויסיף לקח.

מהשורה לדעת את כל הש"ס, הינה רק בתכנית "קניין ש"ס", הבנויה בצורה מושכלת, כפי שהמציאות מוכיחה בכל מחזור על עוד מאות 'יודעי ש"ס' שהצטרפו לכלל ישראל". מסכם בסיפוק הרב מנחם. פ. מבית שמש.

"כעת, אחר שאני זוכה כבר כמה שנים להיבחן כל חודש על החומר, וכן כל ארבע חודשים על ה-120 דף, אני כבר מצפה ומייחל לתחילת המחזור של ה'דף היומי' הבא, בה אצטרף בכל כוחי ומוחי לתכנית 'קניין ש"ס' ולזכות אכן ללמוד, ובעיקר העיקרים לדעת את כל הש"ס!" מסכם בצפייה הרב י. ר. מירושלים, נבחן חודשי המשתתף גם במבחנים הרבעוניים על 120 דף.

לשליחת תגובות לכותב הטור, כתבו ל: a0533185209@gmail.com

מדינות שעונת החורף שלהם היא בזמן ימות הקיץ בארץ ישראל, מתי ישאלו הגשמים, האם בז' חשון כבארץ ישראל או כשימות הגשמים חלים אצלם?

כיצד נהג החפץ חיים באמירת המילה 'גשם'? ובמה שונה אם שכח 'מוריד הגשם' או 'יעלה ויבא' בתפילה, לאם שכח 'רצה' או 'יעלה ויבא' בברכת המזון?

נדונים הלכות אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

לשאול גשם בימות החמה שלהם.

כוח התפילה עד היכן - הנלמד מהלכה בדיני שאלת הגשמים?

מבט נפלא על כח התפילה יוצא לנו מהלכה שנאמרה בשו"ע (סי' קיד סעיף ד) בדין שאלת הגשמים - "אם אמר מוריד הגשם בימות החמה מחזירין אותו לראש הברכה". וכתב המשנ"ב (שם ס"ק יח) שהוא משום שגשמים קשים לעולם בימות החמה.

וכבר כתב על זה הטורי זהב (שם ס"ק י) בזה הלשון "דכיון שיש בימות החמה זמן שהגשמים קשים לעולם דהיינו בזמן הקציר וזה יתפלל על גשם ויביאם והם אינם נוחים לעולם על כן מחזירין אותו בכל ימות החמה". מבואר מזה עד כמה גדול כוח התפילה של כל יחיד - שאף שהגשמים בארץ ישראל בימות החמה הם ענין מחוץ לדרך הטבע ומזיקים ליבול ולתבואה - בכל זאת "זה יתפלל על גשם ויביאם" אדם יחידי בעולם יבקש "בטעות" על גשם בזמן שהגשם הזה מזיק לכל יושבי הארץ שלא חפצים בו, בכ"ז קיימת אפשרות שבכוח תפילתו יענוהו מן השמים וירד גשם, לכן עליו לחזור לראש הברכה.

ועד כדי כך גדול כח הזכרת הגשמים על היחיד, שיוצא מזה נפק"מ להלכה לחלק מהפוסקים שהנה כתבו הגרש"ז אויערבך (אישי ישראל פכ"ג הערה קח, והליכות שלמה תפילה פ"ח סי"ג) ובשו"ת

בארצות אלו שימות החורף שלהם הם בזמן ימות הקיץ בארץ ישראל, מתי ישאלו הגשמים, האם בז' חשון כבארץ ישראל או כשימות הגשמים חלים אצלם?

שאלה זו שהתעוררה ליהודים שהתיישבו בארצות אלו, נחלקו בה הפוסקים - הראשון שדן בשאלה זו הוא בעל השו"ת תורת חיים (ח"ג סי' ג) שכתב בתשובה לבני מדינת ברזיל, שאמנם הגם שימים אלו הם ימי קיץ במקומם, ישאלו 'טל ומטר' בז' חשון כזמן ימות החורף בארץ ישראל [והיינו מיום ס' לתקופה כמנהג חו"ל], אלא שכיון שהגשמים מזיקים להם בימים אלו, לכן יאמרו כל השנה 'ותן ברכה', ובזמן שצריכים לגשמים ישאלו עליהם ב'שומע תפילה' [כמבואר בשו"ע (סימן קיז סעיף ב)].

ולבני מדינת אוסטרליה, כיון שהגשמים אינם מזיקים להם מחשון עד ניסן אף שזה לא זמן הגשמים, הורו להם בתשובה הגר"ש סלאנטר (שערים המצוינים בהלכה סי' יט ס"ק ג) והגר"א ספקטור מקובנה (מובא בספר בית אברהם דף לד), וכן כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ו סי' פה), שישאלו 'טל ומטר' בז' חשון כזמן ימות החורף בארץ ישראל [והיינו מיום ס' לתקופה כמנהג חו"ל], ורק במקומות שהגשמים מזיקים להם [מתשרי עד ניסן], יאמרו כל השנה 'ותן ברכה' ובזמן שצריכים לגשמים ישאלו עליהם בשומע תפילה כמבואר בשו"ע (סימן קיז סעיף ב).

ובשו"ת הר צבי (או"ח ח"א סימן נו) כתב בתשובה ליהודי מדינת ניו זילנד, שאין לשנות ממנהג כל ישראל לשאול על הגשמים מחשון ועד ניסן, ורק בדיעבד מי ששאל בקיץ על הגשמים בברכת השנים, שאינו חוזר.

מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' כא, וראה בקובץ מבית לוי ח"א עמ' קכג) כתב לחלוק - שלכאורה בארצות אלו ישאלו לפי ימות הגשמים אצלם, כיון שימות החמה והגשמים שונים אצלם מבשאר העולם, דינם הוא כמבואר בשו"ע שאם צריך לגשם בימות החמה רשאי לבקשו רק בשומע תפילה, ובודאי אין להם

שבט הלוי (ח"ו סימן טז) שאף אם נזכר תוך כדי דיבור מהזכרת 'מוריד הגשם' שלא מועיל התיקון, שהרי סוף כל סוף הזכיר גם גשם. שדוקא לענין מי ששאל 'טל ומטר' בימות החמה, כתב הביה"ל (סימן קיז ד"ה אם שאל) שבדיעבד מועיל אם תיקן בתוך כדי דיבור, כיון שבקשה שלא בעונתה אינה קללה, אבל הזכרת שבח הגשמים בימות החמה, היא קללה ולכן לא מועיל תיקון לכך [ובדומה למש"כ במשנ"ב סימן קיד ס"ק כד]. אכן דעת הגר"ש אלישיב (איש ישראל שם) שמועיל תיקון בתוך כדי דיבור גם אם הזכיר 'מוריד הגשם' בטעות.

במה שונה אם שכח 'מוריד הגשם' או 'יעלה ויבא' בתפילה, לאם שכח 'רצה' או 'יעלה ויבא' בברכת המזון?

אם לא אמר בימות הגשמים 'מוריד הגשם', פסק השו"ע (סימן קי ו) שמחזירים אותו דוקא כשסיים הברכה והתחיל את הברכה שאחריה, אבל אם נזכר קודם שהתחיל הברכה שלאחריה, אין צריך לחזור אלא אומר 'מוריד הגשם' בלא חתימה, וממשיך 'אתה קדוש'. ובטעם הדבר, כתב המשנ"ב (שם ס"ק לב) שכל שלא התחיל בברכה שלאחריה, לא נקרא סיום הברכה לענין כל הדברים שמחזירים אותו. ולכן כתב המשנ"ב, שהוא הדין לענין אם שכח 'יעלה ויבא' בראש חודש בשחרית ומנחה, ונזכר לאחר שסיים ברכת 'המחזיר שכינתו', שאומרו במקומו, ומתחיל לאחמ"כ 'מודים'. והביא שיש חולקים, וראה מה שכתב למעשה.

סתירה לכך מצינו בדין הזכרת 'רצה' או 'יעלה ויבא' בברכת המזון, ששם פסק השו"ע (סימן קפח סעיף ו) שאם שכח ולא הזכיר בשבת 'רצה' או 'יעלה ויבא' בשבת ראש חודש, עד שסיים ברכת 'בונה ירושלים', אומר נוסח של 'שנתן שבתות למנוחה וכו', והביא המשנ"ב (שם ס"ק יז) בשם הט"ז שאם אינו יודע נוסח הברכה הזו חוזר לראש ברכת המזון, והקשה הביה"ל (שם ד"ה שנתן) שיש

לענין בזה לא יאמר רצה או יעלה ויבא, כיון שלא התחיל הברכה שלאחריה, והרי כל שלא התחיל הברכה שלאחריה לא מקרי שסיים הברכה שנמצא בה [לענין דברים שמחזירים אותן], כמו שפסק השו"ע בסימן קיד לגבי 'מוריד הגשם' [וגם אם נאמר שתקנו נוסח מתוקן של 'נתן שבתות' וזה עדיף, עכ"פ בשכח הנוסח למה לא יאמר מיד רצה], ונשאר בצריך עיון.

ישוב מעניין לסתירה זו, כתב בערוך השלחן (סעיף יד) לגבי אמירת 'רצה' או 'יעלה ויבא' בברכת המזון, שכיון שחכמים תקנו לאומרם בתוך הברכה, דין ברכה עליהם וכאילו נאמרו בשם ומלכות, ולכן תיקנו לאומרם אם שכח בטופס ברכה בשם ומלכות דווקא, ולכן לא תיקנו לאומרם לאחר הברכה, שאם כן הרי אינם נאמרים בשם ומלכות כעיקר צורת אמירתם, מה שאין כן בתפילה הזכרת 'מוריד הגשם' ודאי אינה נחשבת הזכרה בשם ומלכות, וכן 'יעלה ויבא' לא יכלו לתקן לזה ברכה בפני עצמה שאם כן יצא שיש ד' ברכות אחרונות ולא ג' ולכן תיקנו רק להזכיר בלי שם ומלכות. וכעין זה ביאר גם הגרש"ז אויערבך (שש"כ פנ"ז הערה טו).

כיצד נהג החפץ חיים באמירת המילה 'גשם'?

באופן אמירת המילה 'גשם' נחלקו הפוסקים, אם יאמר אותה בקמץ 'גָּשֶׁם', או בסגול 'גֶּשֶׁם'? שלדעת הקהילות יעקב (אורחות רבנו ח"א עמוד סג) והמנחת יצחק (קונטרס ברכת חיים, קרויס) והגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפילה פ"ח ס"ד), יש לומר בסגול. מאידך, דעת האגרות משה (או"ח ח"ד סימן מ אות טו) והגר"ש אלישיב (קובץ מבקשי תורה חמ"ג עמוד נז), שיש לומר בקמץ, והוסיף הגר"ש אלישיב שכן נהגו זקנו בעל השלם שבו ואחלמה, וכן החפץ חיים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצויג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

המשך מעמוד 19 הרב ישראל ליוש

אדמו"ר צדיק בבני ברק בעל מופת גדול, שמי שזוכה לקבל בבית מדרשו 'מפטיר' ביום א' דראש השנה, זוכה לילדים. היהודי הנ"ל ניגש לאדמו"ר ספר לו את צרתו, ואכן אמר לו האדמו"ר: 'תגיע ביום הראשון של ראש השנה ותקבל מפטיר'. בליל ראש השנה אחר מעריב, פגש היהודי יהודה אחר, ותוך כדי שיחה עמו מספר לו בן שיחו ששמע שמפטיר אצל הרבי ביום א' דראש השנה היא סגולה נפלאה לילדים, ולכן הגעתי במיוחד לבני ברק, בתקוה שאין עוד אחר שיצטרך את ה'מפטיר'. כשמע זאת אותו יהודי שהגיע אף הוא במצוות האדמו"ר במיוחד מירושלים, לא אמר לו מילה, והחליט בלב שלם לוותר לו על ה'מפטיר' שהבטיח לו הרבי, ולמחרת כלל לא בא לבית מדרשו של האדמו"ר, כדי שהשני יוכל לזכות ב'מפטיר'. בשנה זו נפקד היהודי הירושלמי בבת!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

היא שבה לביתה בלב שבור, וכשנכנסה לביתה ראתה את אביה יושב ולומד, היא לא רצתה להפריע לו ללמוד, ולכן יצאה החוצה, נכנסה למחסן שהיה בחצר, ובכתה. לאחר כמה זמן הוצרך בעל ה'לשם' לצאת לחצר, והנה הוא שומע קול בכי עולה מן המחסן. כשנכנס לשם, ראה את בתו בוכה. 'מדוע את בוכה?' שאל ה'לשם' את בתו. 'הרופא אמר שאין לי תקוה ולעולם לא יהיו לי ילדים' ענתה לו בקול בוכים. 'ומדוע אינך בוכה בבית? למה לך לבכות במחסן?' שאל אותה אביה. 'לא רציתי להפריע לך ללמוד!' ענתה לו הבת. 'בעבור זה יהיו לך ילדים!' אמר לה אביה הקדוש בעל ה'לשם'. ואכן כך היה!

המעשה השלישי, מספר הרב פינקוס הוא על יהודי מירושלים שהכיר אישית, שלא זכה לפרי בטן במשך שנים רבות. הוא שמע על

השבוע בדף היומי בבלי: טעמים ומנהגים בדין השוכח לספור ספירת העומר בלילה ומשלים ביום

מה יעשה מי שהחסיר מלספור יום אחד? ואם מסופק אם החסיר יום?
ומהו חידושו של הגר"א גניחובסקי זצ"ל?

אם ספירת יום אחד מעכבת שאר הימים / שכח לספור ומתפלל במנין האם יכול להמשיך לספור בברכה?

מי שכח מלספור יום אחד מימי הספירה אינו יכול להמשיך ולספור
בברכה, כמבואר בשו"ע (סי' תפ"ט ס"ח) שסופר שאר הימים בלא
ברכה, אכן מי שלא ספר בלילה וספר ביום בלא ברכה יוכל להמשיך
ולספור שאר ימים בברכה אף שיש שיטות שלא מועיל לספור
ביום, ונפסק בשו"ע שאם לא ספר בלילה יספור ביום בלי ברכה,
מכל מקום כתב המשנ"ב (ס"ק ל"ד) שמועיל מה שספר ביום לענין
שימשיך בשאר ימים לספור עם ברכה, והטעם יבואר להלן אי"ה.

ספר בבין השמשות בסוף היום

דנו הפוסקים במי שלא ספר כל הלילה, וביום ג"כ שכח מלספור
וכשהגיע בין השמשות נזכר שעדיין לא ספר ומיד ספר בלי ברכה,
האם יוכל להמשיך ולספור בברכה כדין מי שספר ביום, או שבזה
אינו מועיל כיון ש"א שספירת היום אינה ספירה וגם להצד שהוא
ספירה יש צד שבין השמשות הוא לילה ולא ספר.

כמה טעמים בספר ביום שימשיך לספור בברכה

ונ"מ ביניהם

כדי לעמוד על דין זה יש לבאר ולברר את הדינים בטעמים ובסיעתא
דשמיא יזכנו השי"ת להכריע את ההלכה לאמתה.

התוס' בסוגייתנו (דף סו.) כתבו שדעת הבה"ג שמי שהחסיר יום
אחד מלספור שוב אינו סופר כיוון שצריך להיות "תמימות", וכתבו
ע"ז שזה תימה גדולה ולא יתכן, עוד כתבו בשם הבה"ג שמי שלא
ספר בלילה יכול לספור ביום, והם חלקו ע"ז וסוברים שהספירה היא
רק בלילה בשעה הראויה לקצירת העומר ופסקו כתנאים הסופרים
שקצירה ביום לא מועילה, ובמגילה (דף כ:;) הוסיפו דגם לשיטות
שקצירת העומר כשרה ביום, הספירה צריכה להיות רק בלילה כיון
שכתוב תמימות ואי אתה מוצא תמימות אלא כשאתה מונה בלילה.
להלכה מי שהחסיר יום אחד שוב יספור בשאר ימים בלא ברכה
לחוש לדעת הבה"ג שאינו יכול לספור, אך מי שספר ביום פסק

המשנ"ב שיספור בברכה ויש בזה כמה טעמים.

המשנ"ב ביאר בשעה"צ שזה ספק ספיקא, ספק אחד שאפשר
לספור כל היום, ועוד ספק גם אם לא מועיל לספור ביום הרי דעת
תוס' והרבה ראשונים שגם אם החסיר מלספור יום אחד יכול
להמשיך לספור.

אמנם בתרומת הדשן (סי' ל"ז) מבואר הטעם שאף להצד שלא
מועיל ספירה ביום נקרא שפיר תמימות הואיל ולא דילג יום אחד
לגמרי.

ויש לבאר דהרא"ש סוף פסחים חלק על הבה"ג בחיסור ספירה וכתב
דכל לילה ולילה מצוה בפני עצמה היא, והפמ"ג (סי' תפ"ט סקי"ג)
כתב דצ"ע דעת הבה"ג שאם הכל מצוה אחת איך מברכים כל לילה
לכן יש שביארו דעת הבה"ג דגם הוא סובר שאין הכל מצוה אחת,
רק שאם חיסר למשל ספירת יום רביעי איך יאמר למחר חמשה בלי
שספר ארבעה, זה אינו תמימות כיון שהספירה אינה מושלמת מיום
ראשון עד המספר הזה, מעתה גם אם ספירת היום אינה מצוה מ"מ
יש רצף לספירה.

דברי הבית שלמה לחלק ע"פ הטעמים הנ"ל

עתה נבוא לדברי הגאון הבית שלמה (ח"א סי' ק"ב) שדן במי שספר
רק בין השמשות אם יכול להמשיך לספור בברכה, וכתב שהדבר
תלוי בטעמי הדין של ספר ביום, שלפי הטעם שזה ספק ספיקא

לספור כבר מבין השמשות כלומר לפני צאת הכוכבים של יום רביעי כבר יכול לומר היום ארבעה ימים דספירת העומר דרבנן [ע"ש סקט"ו שכתב דלכתחלה לא יעשה כן], מעתה אמר הגאון הנ"ל דאף שהכרענו במי ששכח כל היום וספר בבין השמשות שימשיך בשאר ימים בברכה, אך כל זה רק אם הקפיד כל יום לספור לאחר צאת הכוכבים, אך אם יום אחד ספר בבין השמשות, בזה בודאי לא יוכל להמשיך לספור בברכה שהרי ממה נפשך חסר לו ספירה אחת, למשך אם ביום עשרים ושבע לספירה שכח מלספור וספר בביהש"מ שהוא ספק עשרים ושבע ספק לילה של עשרים ושמונה, וגם נזכר שביום ארבעה ספר בביהש"מ של תחילת היום ספק שלשה ספק ארבעה, יוצא שאם בין השמשות הוא יום ספירת עשרים ושבע עלתה לו ואילו ספירת ארבעה לא עלתה לו, ואם בין השמשות נחשב לילה אזי ספירת ארבעה עלתה לו ואילו ספירת עשרים ושבע לא עלתה לו, נמצא שכשבא לספור ביום עשרים ושמונה ובימים שאחריו, חסר לו ספירה אחת בוודאות גמורה, או ספירת הארבעה או ספירת עשרים ושבע, שלא יתכן בעולם ששתיהם יעלו לו, א"כ מיום העשרים ושמונה ואילך יספור בלי ברכה והשי"ת יזכנו לכוון ההלכה לאמיתה ע"פ שורשי ההלכה וטעמיה.

המתפלל במנין יכול להמשיך לספור בברכה?

מעשה באחד שלא ספר ספירה נכונה, ונזכר בכך למחר כששמע את החזן סופר בדיוק את המספר שספר אתמול, נמצא שחיסר מלספור ספירה ובפשטות אינו יכול להמשיך לספור בברכה, כששאל את הרב כדת מה לעשות, הפתיע אותו הרב ושאל האם התפלל באותו יום במנין וכשהשיב בחיוב, אמר לו הרב שאם כך יכול הלאה לספור בברכה.

ביאור פסק מחודש זה, ע"פ חידושו של הגאון השואל ומשיב (כרך ד' חלק שלישי סי' קכ"ז) שכתב דלפי הפוסקים שמועיל לצאת ידי ספירת העומר בשומע כעונה [יעו' משנ"ב (תפ"ט סק"ה)], אם כן המתפלל במנין ושמע את החזן סופר יצא ידי חובה, ואף שדעת הצבור לא לצאת ידי חובה כדי לספור כל אחד בעצמו, מחדש השואל ומשיב שהדבר ברור ואומדנא דמוכח שאילו היה יודע שלא סופר נכון בודאי רוצה לצאת בשמיעה מהחזן כדי להמשיך לספור בברכה, ויש לפלפל בזה הרבה, וקצרת.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

א"כ בספר בין השמשות לא יוכל להמשיך לספור בברכה, כי להצד שהחסיר לספור אינו סופר בברכה יש שתי ספקות שלא ספר שמו לא מועיל ביום ושמו בין השמשות לילה, וא"כ אין ספק ספקא להמשיך לספור, אך לפי הטעם המבואר בתרומת הדשן, יוצא שכשסופר ביום יכול להמשיך לספור בברכה בתורת ודאי, מעתה כשספר בין השמשות יכול להמשיך לספור בברכה מדין ספק ספקא כדין המסופק אם ספר שנפסק בשו"ע שיכול להמשיך לספור בברכה בשאר ימים, וכתב שלהלכה יש להכריע ע"פ התרומת הדשן שימשיך לספור.

טעם נוסף של הבית שלמה בסופר ביום

וכתב עוד שיש טעם נוסף למי שספר ביום שיכול לברך, שהרי התוס' והבה"ג נחלקו בשתי מחלוקות האם מועיל לספור ביום שלבה"ג מועיל ולתוס' לא מועיל, ואם החסיר ספירה מעכב שלבה"ג מעכב ולתוס' לא מעכב, יוצא שכשספר ביום ממה נפשך יספור שלשיטת תוס' הרי אין מעכב כשהחסיר ספירה, ואם תחוש לבה"ג שחסרון יום אחד מעכב הרי מפורש יוצא מפי הבה"ג בעצמו שספירה ביום כשרה, ואין לחוש לחומרי דמר וחומרי דמר והביא כן מהרמ"א ביו"ד סי' רמ"ב ויעו' בש"ך שם שמועיל לדרבנן, וברכה לבטלה היא דרבנן כדכתב התרוה"ד כאן לגבי ספק אם ספר שימשיך לספור בברכה. ולפי טעם זה שוב יוצא שהסופר ביום יכול להמשיך בתורת ודאי לספור בברכה, א"כ כשספר בין השמשות ימשיך לספור בברכה מדין ספק ספיקא, והביא שהשערי תשובה הביא דעת הבית דוד שבספר בין השמשות לא יספור בברכה וכנראה סובר כטעם הראשון.

ויש להוסיף עוד ביאור בטעם הבית שלמה שהבה"ג פירש הדרשא של "תמימות" על כל ימי הספירה והתוס' שחלקו עליו פירשו את ה"תמימות" על כל יום ויום שיספור מבערב, ומבואר כן ביותר בשבלי הלקט שהביא המשנ"ב בשעה"צ בשם רבינו ישעיה ע"ש היטב, ומילא מחלוקתם תלויה זו בזו ואין להחמיר שתי הצדדים בתמימות.

חידוש הגר"א גנחובסקי זצוק"ל

אחר שנתבאר דמי שספר בין השמשות יכול להמשיך לספור בברכה, יש להביא את חידושו של מו"ר הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצוק"ל, והוא דהנה מבואר במשנ"ב (ס"ק י"ד) שמעיקר הדין אפשר

המשך מעמוד 18 המוהל הרב אהרן קרמר

לכלא הזה יהודים שהעזו למוול את בניהם, חרף האיסור שהטילו על כך הקומוניסטים. היום אתם עומדים בחוץ ביראת כבוד". זה מחזק את ההכרה בכך שנצח ישראל לא ישקר, ושעם ישראל ימשיך להידבק בתורה ובמצוות, ולא משנה מה יעבור עליו. זה גם מראה שאפילו יהודי שמנותק לכאורה מכל קשר ליהדות, אדם בעל עבר פלילי עשיר וכזה שנמצא בכלא בחברת עבריינים גרועים ממנו, גם הוא מרגיש את הניצוץ היהודי הבווער בקרבו. גם הוא רוצה לשמר את הניצוץ הזה שלא יתעמעם חלילה".

רבה של אודסה בכניסה לבית הכלא העתיק שנבנה לפני מאה שנה ויותר. אחרי הבידוק השגרתי הוא נכנס למרפאה של בית הכלא ומל את האסיר בן ה-40 שנשפט לחמש שנות מאסר, ולפניו עוד שלוש שנים בין החומות הללו.

"במשך אותו הזמן עמדו הסוהרים מחוץ לחדר ביראת כבוד לדת", מספר הרב קרמר. "סיימותי, ברכתי את היהודי במזל טוב, ואיחלתי לו שיזכה לחזק עוד ועוד את הקשר שלו עם העם היהודי. יצאתי החוצה ואמרתי לסוהרים: "לפני שלושים שנה עוד הייתם מכניסים

החייל הניף את המזוודה בידו, פתח אותה בפראות, והניף את הבגד הראשון. 'כאן אין זהב' - הרהר בקול, ועבר לפשפש בבגד השני. 'גם כאן אין זהב' - שב החייל והרהר בקול, אבל בוודאי יש בבגד השלישי, והוא צדק החייל, ועוד איך צדק...

סוד עצימת העיניים ברגע הנפת המזוודה בידי החייל, במה הרהר הגרי"ז אז, וכיצד שמר על שלוותו ובטחוננו?

הרה"ג ר' אשר קובלסקי שליט"א

"וְהָאֵמֶן בְּה" (בראשית ט"ו, ו')

הסוד הגדול ביותר, הכמוס ביותר והעוצמתי ביותר המלווה את העם היהודי מעולם ועד עולם, זוכה לחשיפה ראשונה בפרשת שבוע זה. אין אומה בעולם שעברו עליה צרות רבות ורדיפות קשות כל כך, כמו האומה היהודית. אין עם שגלה גלות אחר גלות, התגלגל בכל פניות תבל, נרדף עד צוואר ונאנק עד כאב - ועודו שורד, חי וקיים, מתפתח וצומח לתפארה.

די בעובדה זו, כדי לערוך תחקיר מקיף, להתבונן בשאלה העמוקה כיצד זה קורה. איך קורה שמיליוני אנשים שומרים אמונים לדתם, מוכנים לסבול עבורה ולהישחט על טהרתה, ובמשך אלפי שנים מוסיפים לשמור על הגחלת היהודית. איך קורה שלמרות הרוחות הסוערות והסערות המתרגשות, עדיין נצח ישראל לא ישקר, ודור לדור יביע אומר.

התשובה לשאלה הזו, נחשפת בסיפור חייו וקורותיו של אבי האומה, אברהם אבינו, המתרחש לעינינו בפרשת שבוע זה, בה אנו עוקבים אחר התמודדותיו חיי הרבות. אברהם אבינו החל בגלות ממקום למקום, לא זכה לילדים, רעייתו נגזלה, והוא גם הוזקק למלחמה של ממש. בתווך הוא מתמודד עם בן אחד שלא הולך בתלם, ולקראת הסוף - הוא מוותר על בנו אהובו, יקירו ומחמד עינו. וזו רשימה חלקית בלבד!

אז מנין הכוחות? מהיכן העוצמות? מאיזה מחסן עלום הוא שואב כוחות נפש להתמודדות, לעמידה בגבורה בכל נסיונותיו? איזה כח עילאי, עוצמה חזקה ואיתנה היו בו, אותם הוריש לנו והטמיע בנפשנו לדורי דורות, לבניו ולזרעו אחריו?

הנה הסוד: 'והאמין בהשם!'

עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו, מגלים חז"ל, ועמד בכלם, בעזרת אמונתו האיתנה. הוא חווה אינספור קשיים, התמודד בלי סוף במלחמות ובמאבקים, אך אמונתו היתה חזקה כסלע, איתנה כחלמיש. מתוך הידיעה הברורה שיש אבא שבשמים שמנהל את העולם, מתוך האמונה הבהירה שיש בורא עולם המכוון את כל המתרחש, בערה בו להבת האמונה בעוצמה, ובעזרתה הוא עמד בכל

מלחמותיו ונסיונותיו.

את הכח הזה, הוריש לנו אברהם אבינו, במתנה יקרת ערך שאין דומה לה. הוא נטע בנו את כח האמונה, הוא השריש אותה בנפשנו. וכך מגלה בעל הח'ידושי הרי"ם ז"ל, בבארו את המילים החותמות את הברכה הראשונה שבתפילת שמונה עשרה, 'מגן אברהם', וכך הוא מבאר:

לכולנו, לכל יהודי, יש מגן. פשוט, כיפת ברזל מגינה, הקרויה על שמו של מי שהחדייר בנו את המגן הזה, 'מגן אברהם'. זהו סוד שלא פוצח ולא יפוצח לעולם, אך הוא קיים, נושם וחי בתוך כל אחד מאיתנו, וקוראים לו אמונה. האמונה ניצבת בתוך נפשנו, חיה וקיימת, בוערת ונלהבת מול הנסיונות המתחדשים עלינו, ונותנת לנו כוחות, מעניקה לנו עוצמות.

כי על כולנו עשויים לעבור רגעים לא קלים, רגעי התמודדות ושעות משבר. ואברהם אבינו העניק לנו מתנה להתמודד עם כל הקשיים העלולים לעבור עלינו, והיא סוד וכח האמונה. כי כשיודעים באופן ברור ונחרץ שאבא שבשמים מוביל, אבא אהוב מכוון, הוא נותן קשיים והוא יודע להוציא מהם, והוא מבין - הרבה יותר טוב מאיתנו - למה הם טובים עבורנו, זה משנה את כל המבט, זה נותן כוחות להתמודד. כשאדם נכנס לניתוח כואב, גם אם המנתח יכאיב לו מאוד ויחתוך

האבידות בנפש היו דבר שבשגרה, איש לא ידע האם ישוב בערב לדרגשו או שהיום הוא יזמו האחרון...

אלה היו ימים בהם חשו יהודים כי זהו סוף העולם, כך ממש ולא במליצה. הרעב הצובט, המחלות הרבות, התנאים הנוראיים, עבודות הפרך והמשלוחים להשמדה, לא הותירו אפילו שביב אופטימיות, זיק של תקווה. 'סירבתי להישבר', סיפר הקשיש בעיניים דומעות, 'למרות כל המראות, התחושות, המחזות והאסונות הכבדים - המשכתי להאמין' - הוסיף בקול מרוסק...

זה לא היה קל, להתחזק באמונה בתוככי התופת. אך הוא הבין כמה חשוב דווקא כאן להתחזק באמונה, וכמה קריטי לחדד את ההבנה כי יש לו אבא שבשמים שנמצא אתו כאן. רק העובדה שברור כי גם בתוככי החשיכה הוא יכול להישען ולהתרפק על הידיעה כי אביו שבשמים מקיים בו 'עמו אנוכי בצרה', נתנה לו כוחות, העניקה לו יכולת להתמודד.

כדי שלא לשכוח את המסר הזה, סיגל לעצמו את ארבע המילים 'ישועת השם כהרף עין', עליהן היה חוזר ללא הרף. אחרי כל אנחה, עם כל קרקור רעב - היה עונה לעצמו ולחבריו באותן ארבע מילים נצחיות: 'ישועת השם כהרף עין'. הדבר כבר הפך לסימן ההיכר שלו, עד שכבר הפסיקו לכנותו בשמו, והיו קוראים לו 'ישועת השם'...

אך הוא לא נפגע מכך, ההיפך, היה גאה. 'אכן, אני מאמין כי השם עימו כאן, בתוככי המחנה' - היה אומר לסובביו, 'ובלי ספק: ישועת השם' - והם כבר ידעו להשלים לבד את המילים הבאות במקהלה: 'כהרף עין!' ואף הוא היה נענה לעברם ואומר: 'אכן, התחזקו נא באמונה, כי ישועת השם כהרף עין!'

ויהי לתקופת הימים, אין ויהי אלא לשון צער... - ביום מן הימים הוכרז כי על כל חברי הבלוק להתייצב בשורה עורפית, כי עוברים ל'מקלחת המרכזית'. היהודים האומללים כבר ידעו מה הכוונה, כבר הבינו לאן הם מובלים. הארובות הגבוהות והעשן המיתמר מה'מקלחות' לא הותירו מקום לספק - אכן, היום בא גורלם למסור נפשם על קידוש השם...

הם הובלו בשורה מסודרת, כשבחזית ומאחור מפקחים עליהם שומרים נאצים חמושים, לבל יחמוק אי מי מהשיירה, לבל ימלט יהודי בחזרה לארץ החיים. הנה הם כבר עומדים בשערי המשרפות, ונכנסים בזה אחרי זה - - -

'נו, מה אתה אומר עכשיו?' - שאלו אחיו היהודים את מר 'ישועת השם'. 'מה זאת אומרת?' - שאל לעברם בפליאה, 'גם עכשיו, וגם בשערי המשרפות, אני קובע ואומר, זועק וקורא: ישועת השם כהרף עין! אפילו חרב חדה מונחת על צווארי, ועד טיפת דמי האחרונה אזעק: ישועת השם כהרף עין!'

הנה הם כבר נכנסים את התאים העשנים, ובעוד רגע תיסגר הדלת החשמלית. כל היהודים נדחקים הכי קרוב לדלת, למרות שברור כי לא ניתן להימלט, והדלת תינעל במנועול חשמלי עוצמתי, ואז יפעילו הנאצים את הגז הנוראי, ובתוך דקות אחדות יהפכו אותם לקדושים שעלו השמימה על קידוש השם - - - ואז, רגע לפני סגירת הדלת, נפל לשומר הנאצי שבפתח פתק

בבשר החי, הוא נותר שלו ורגוע כמה שאפשר, כי הוא יודע וברור לו והוא בירר שהמנתח מומחה, ויודע מה הוא עושה, והתכלית של הניתוח הכואב היא שיפור איכות חייו. ואנו לא נדרשים לברר, והמומחה שמתעסק עימנו אינו זקוק לדוקטורט - הוא בורא עולם, הגדול מכולם, המכוון ומנהיג את העולם כולו - היש מישהו טוב ממנו לסמוך עליו, ולהיות בטוחים שבעזרת השם הכל יהיה בסדר? זה לא שתמיד החיים קלים, לפעמים הם דורשים מאמץ, כוחות נפש, יכולות התמודדות. אך יש לנו את הכוחות, קיבלנו את היכולת לעבור את זה בשלום, בעזרת האמונה, בעזרת חידוד ההבנה וההטמעה כי בורא עולם מנהל את העולם. הוא קיים! הוא מוביל! הוא מנחה! הוא נתן את הקושי, הוא יודע את סיבותיו, הוא יודע שזה טוב עבורנו, והוא יוציא אותנו ממנו!

בכל עת ושעה, ובפרט ברגעי קושי, כששומעים שהילד לא מתקדם בלימודים, כשמתאכזבים מתוצאות טיפול רפואי, כשעוד הצעת שידוך נזנחת, וגם ברגע שאחרי ההלם הראשוני ממכתב הפיטורין, נתפוס את הפינה הקרובה, נעצום עיניים לרגע ונשורר ברגש: 'אני מאמין, אני מאמין, באמונה שלמה!...'

הבקשה האחרונה מעבר לדלת...

בית הכנסת במנצ'סטר, אנגליה, שעת ערב מוקדמת. יהודי תלמיד חכם ירושלמי שנקלע למקום לתפילת מנחה שגרתית, התפלא מאוד לנוכח ה'קדיש יתום' שאחריה. הקשיש היושב במזרח נתן קולו בקדיש רועם ונלהב, כשעיניו עצומות בחזקה, הוא מתנועע בשארית כוחותיו, וכל משא שנותיו שואג עמו 'יתגדל ויתקדש' בהתלהבות עצומה...

האורח הביט בפלא בעיניים משתאות, אך התבייש לשאול, הן הוא זר כאן. כשנשנה המחזה אחרי תפילת ערבית, לא הצליח לכבוש את סקרנותו, והחליט לפנות אל הקשיש ולשואלו לפשר העניין. הוא קרב אל הקשיש, שאל לשמו וערך עמו היכרות ראשונה, ואחר כך פרש את תמיהתו ופליאתו, וביקש הסברים מניחי דעת על הקדיש הנלהב והכל כך לא שגרתית.

'שב, טייערע איד', השיב לו הקשיש בנועם, 'אספר לך את סיפורי האישי, וכבר תבין'... אמר, והצית עוד סקרנותו של האורח. לימים, סיפר האורח וציטט מילה במילה את סיפורו של הקשיש, והסיפור במלואו לפרטיו מובא בספר 'ברכי נפשי', פרשת בחוקות.

היו אלה הימים הנוראים ביותר עלי חלד, כשיבשת אירופה בערה ונחילי דם יהודי זרמו בחוצותיה. הצורך הנאצי ימ"ש פעל במהירות ובדייקנות לחתור אל 'הפתרון הסופי', מתוך מגמה להכחיד כל שם ושארית לעם היהודי. ארובות העשן בתאי הגזים היוו עדות אפילה ודוממת, למשרפות האימתניות שפעלו בחריצות, מעלות רבבות יהודים על מזבח עקידת קידוש השם.

אותו יהודי הגיע גם הוא למחנות העבודה, לשלב המקדים שלפני מחנות ההשמדה. קשה לתאר את המראות, הדעת לא סובלת והקולמוס לא יבטא את המחזות הקשים. יהודים בעלי שיעור קומה עבדו בפרך, נתונים למרמס הקלגסים וסופגים מכות בזו אחר זו.

שמחזיק אותם איתנים - האמונה! הידיעה כי יש בורא עולם, יש מי שמכוון וקובע ומוביל ומכריע - עצם הידיעה הזו נותנת כוחות כה רבים, מעניקה עוצמות שאי אפשר לתאר במילים!
צריך רק להפנים ולהטמיע, ולהתחזק דווקא ברגעים הקשים: אין עוד מלבדו, הוא אלוקינו, והוא יושיענו ויגאלנו!

הסוד שמבטיח הצלת חיים!

תחנת הרכבת, ורשא, בירת פולין. בין הממתנים הרבים לרכבת, ניצבה גם דמותו התמירה של הגרי"ז מבריסק זצ"ל, שהוצרך לעשות דרכו מהכא להתם. הגרי"ז אחז בידו מזוודה קטנה, בתוכה נחו כמה בגדים מקופלים היטב, אך לא הם היו החשובים לו...

מתחתם, מתחת הבגד השלישי - הונח בזירות שעון זהב נאה. שעון הזהב היה תכשיט יקר ערך, בעל שווי לא מבוטל... היו אלה ימים בהם שונאי ישראל הרימו ראש, ואסרו על יהודים להחזיק בכל דבר ערך כזהב ותכשיטים. היה ברור כי תפיסת הגרי"ז כשהזהב בידו - הינה בגדר סכנת פיקוח נפש של ממש...

הגרי"ז הידק את אחיזתו בידית המזוודה, כמבקש לשומרה מפני הגנבים המצויים. אולי זה מה שעורר את חשדו של חייל שעבר במקום, שקרא לעברו בשנאה: 'ז'יד!, א גאלד?' - יהודי! האם יש ברשותך זהב?

הגרי"ז שמר על ארשת פנים מאופקות, ושלל את חשדו של החייל בניחותא. אלא שהחייל חשד בו היטב היטב, וגמר אומר לערוך חיפוש במזוודה. עכשיו, אחרי שכבר שיקר ואמר שאין ברשותו זהב - הוא כבר מצוי בסכנת חיים של ממש, אם חלילה יתפס!

החייל הניף את המזוודה בידו, פתח אותה בפראות, והניף את הבגד הראשון. 'כאן אין זהב' - הרחר בקול, ועבר לפשפש בבגד השני. גם כאן אין זהב' - שב החייל והרחר בקול, אבל בוודאי יש בבגד השלישי, לא חשודים היהודים לנסוע עם מזוודה תמימה שאין בה זהב מוברח שלא כחוק...

והוא צדק החייל, ועוד איך צדק. נכון לגמרי, מתחת הבגד השלישי הוטמן שעון הזהב היקר, שתפיסתו היא בגדר סכנת חיים מובטחת. הגרי"ז הביט בו בשלווה, עצם את עיניו בחוזקה, ונתן לו להניף את הבגד השלישי באויר - - -

'מה אתה מתעכב כאן?' - שמע לפתע קול רועם בפולנית. הוא פתח את עיניו, וגילה עגלת חיילים, כשראש המפקד מציץ מבעד לחלון ושואג על החייל הזוטר: 'האם ביקשת? ממך להתעכב כאן עכשיו? תעלה מיד לעגלה!'

החייל שמט את הבגד השלישי מידי, וקול מתכתי עדין בישר על המפגש בין כפתורי הבגד לשעון הזהב, שלא ניזוק ולא נתפס. הגרי"ז סגר את המזוודה בשלווה האופיינית לו, והמשיך להמתין לרכבת, ביודעו כי ברגע זה ניצלו חייו ממוות בטוח...

וכיצד אכן ניצלו חייו ברגעים הקשים? מה סוד עצימת העיניים ברגע הנפת המזוודה בידי החייל, במה הרחר הגרי"ז אז, כיצד שמר על שלוותו ובטחונו?

את הסוד הזה, גילה הגרי"ז בעצמו, וכפי המסופר בספר על דמותו

מהכיס. פתק, סתם פתק, שנהדף עם הרוח כמה מטרים לאחור. 'יהודון מלוכלך!' - הלם השומר בקת הרובה על מר 'ישועת השם', 'לך תרים לי את הפתק ותחזור מיד!'

בצעדים מדודים, יוצא היהודי מתא הגז לעבר הפתק הסורר, כשהשומר מזרזו לרוץ אחרי הפתק המתגלגל עם הרוח. הוא גוחן לעבר הפתק, תופסו ובה להשיבו אל החייל הנאצי - אלא שבדיוק אז לחצו כבר על המתג החשמלי הנועל את הדלת, והיא נסגרה... - - -

מר 'ישועת השם' עומד מחוץ לדלת הנטרקת, ומשיב את הפתק לנאצי השומר. הלה מנסה להודפו פנימה, אך הדלת חשמלית, והיא נסגרת בעוצמה. היהודי נותר בחוץ, הדלת נסגרת, ומבעד לסדק האחרון הוא שומע את אחיו זועקים רגע לפני עלייתם על המוקד: 'א קדיש'ל פאר אונז, א קדיש'ל פאר אונז!' - אל תשכח לומר קדיש אחרינו!

ואז הדלת נסגרה. הם בפנים - מסרו נפשם על קדושת השם, ה' יקום דמם. הוא בחוץ - חייו נתונים לו לשלל...

הקשיש סיים את סיפורו האישי, ניגב את הדמעות שכבר לחלחו את קצוות זקנו, נאנח ואמר: 'נו, עכשיו הבנת למה אני אומר קדיש כה

מר 'ישועת השם' עומד מחוץ לדלת הנטרקת, ומשיב את הפתק לשומר. הלה מנסה להודפו פנימה, אך הדלת החשמלית נסגרת בעוצמה

נלהב על מי שהייתי אמור להיות ביניהם ולעלות עימם השמימה? אוי רבש"ע', הוסיף באנחה, 'נקום נקמת דם עבדיך השפוף...'

'אוי, ישועת השם כהרף עין', שב הקשיש על ארבע המילים שהיו לו למשען ומחסה בימים הקשים, 'הרי ראיתי זאת בעיניי, והיום - בראותי אנשים מודאגים, לחוצים, צרות עוברות עליהם, קשיים ומשברים - אני משיב לעברם באותה מטבע לשון ואומר: הריני עד כי ישועת השם כהרף עין! התחזקו באמונה, דעו כי יש מנהיג לבירה, יש בורא עולם שקובע ומכוון את סאת הצרות של כל אחד ואחד, ואם תתחזקו באמונה - בוודאי תיושעו!' - סיים הקשיש בחיוך רפה...

אכן כן, ישועת השם כהרף עין! גם בקשיים הכי לא עבירים, גם ברגעים הכי קשים, גם בהתמודדויות הכי כואבות, ההתחזקות באמונה לא רק נותנת כוחות, לא רק מעניקה עוצמות, לא רק מסייעת להתמודד - אלא מהווה גם סגולה בטוחה להינצל, לצאת מהקושי, להיפרד מהצרה!

רגעי המשבר אינם קלים, לפעמים קשה לעמוד בהם, לפעמים נראה כי סוף העולם הגיע. אך ליהודים יש מגן ששומר עליהם, יש משהו

זולת הוא יתברך ברצונו וחפצו. ואז - כשהמסר הזה יחיה בליבנו ויפעל את פעולתו בנפשנו, נתמודד בגבורה, נתחזק באמונה, ונוכל להכריז בקול גדול: 'וצדיק באמונתו' - כשיהודי מתחזק באמונה, 'יחיה' - הוא זוכה לחיים טובים, ערבים ומאושרים!

ביטוח לאריכות ימים

אריכות ימים היא שאיפתו של כל יהודי, ואנו עוסקים בסגולות ועצות לזכות בה. הנה סגולה ואיכותית, לאריכות ימים מובטחת. וכך היה אומר הרה"ק רבי שמעון מירוסלב זי"ע, כמובא בספר 'חסידי מספרים':

'הארכתי ימים, כי מעולם לא באתי בשאלות וטרוניות, תמיד האמנתי כי בורא עולם עושה רק טוב עבורי... חששתי כי אם אבוא ואקשה שאלות באמונה, יזמנוני לבית דין של מעלה, לתת לי הסברים... החלטתי כי עדיף לחיות באמונה כי הכל טוב מידי בורא עולם, כדי לא לקבל הזמנה להבהרות...'

וכך היה מבאר הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זי"ע: 'האדרת והאמונה' - כשיהודי מאדיר את האמונה בלבו ומחזקה בנפשו, 'לחי עולמים' - הוא זוכה לחיות ולהאריך ימים...

האמת, שזה אפילו הגיוני. יהודי מאמין טוב לו תמיד, איכות חייו משתנה, קשייו נלקחים בפרופורציה הנכונה וממילא חייו מתארכים. כמה כדאי להאמין בכל עת, ובפרט ברגעים קשים, שיש בורא עולם!

שליחת תגובות לכותב הטור הרב קובלסקי שליט"א
כתבו ל: 6182918@gmail.com

של הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל: ישנה סגולה מבעל 'נפש החיים', המובאת בספרו בשער ג', פי"ב. זוהי סגולה עוצמתית וייחודית, שמאז נבדקה בידי רבים עשרות ומאות פעמים, והיא עובדת, פשוט עובדת!

וכך הוא כותב: בכל עת שבאה צרה על האדם, כאשר אדם מתמודד עם נסיון קשה, עם בעיה מהותית, עם קושי או מחסום מסובך - עליו לקבוע בלבו ומחשבתו כי ה' הוא האלוקים, אפס זולתו, ואין עוד כח בעולם זולתו, רק ה' יתברך קובע ומנהיג בכל העולמות, וכל הכוחות האחרים כולם כאין ואפס לנגדו - - -

אזי, כך הוא מבטיח נאמנה בלשונו: 'כן יספיק הוא יתברך בידו, שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו לפעול כנגדו כלל!'

איזו הבטחה, איזו עוצמה, איזו אמונה. כשיהודי מתמודד עם קושי, גם במצב של סכנת חיים ממש, הוא נדרש רק לעצום את העיניים, ולהתרכז במחשבה אחת ברורה וחדה: יש בורא עולם, אין עוד מלבדו. כל הכוחות שבעולם הם אין ואפס כנגדו, הם לא יכולים להיטיב או להרע, להועיל או להזיק. רק בורא עולם מוביל ומכוון, הוא היחיד ואין בלתו!

וכשחושבים כך, וכשמתחזקים כך, וכשמתרכזים בכך - מובטחת יציאה מכל קושי, הצלה מכל מצוקה, אפילו כשחבר חדה מונחת על הצוואר. כי כשיהודי מתחזק באמונה הוא נטען בכוחות, הוא מקבל יכולות, והוא זוכה לשמירה עליונה ממי שהוא מאמין בו!

הבה נאמץ את השיטה, נפנים את המסר, נהדקו אל הלב: יש בורא עולם, ואין עוד מלבדו, ושום כח בעולם לא יכול להרע או להזיק,

המשך מעמוד 15 מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בזאת הסביר המשגיח הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל, את הסיבה שבגינה כינו בהיכלי הישיבות את הועדים המוסריים בכינוי 'שמוע'ס' [שיחה], ולא 'שיעורי דעת' וכדומה. משום שבענוונותם לא הרגישו המשגיחים את עצמם כמי שגבוהים הם במעלה יותר מן השומעים, ומכיון שכך אין להם את הזכות והיכולת להטיף מוסר לאחרים. על כן הם בקשו להדגיש כי הועדים אינם אלא בבחינת 'אז דוברו יראי השם'. בשפת האידיש הוא כינה זאת: "מיר שמועס'ן דורך צו זאמען" (הננו משוחחים בינינו יחדיו), ומשום כך השתמשו בשם 'שמוע'ס' המבטא יותר תחושה זו!

כשהגישה היא כזאת, כשגם במדבר מקוננת תחושה זו של חשק ורצון להגיע לדרגות שהוא מעורר עליהם, יכול הוא לדבר אף על דברים גבוהים שאין הוא אוחז בהם עדיין, כי מבחינתו הוא רק משתף בתחושותיו ובשאיפותיו את השומעים עד להיכן ניתן להגיע ולעלות, ולמרות שאינו שלם בכך הגישה משפיעה, כי היא נובעת ממעמקי הלב.

(מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'אוצרותיהם אמלא')

"האם הינך בטוח בעצמך שאתה כבר אוחז בדרגות אלו..." הרב דסלר נחרד עמוקות לשמע השאלה, וחקר בדעתו האם אכן ראוי הוא כבר לדבר על אותן הנקודות שהוא רצה להשמייע ברבים, ומשחש בעצמו שאין הוא עדיין ראוי טרח והכין שיחה חדשה. מפליא!

ואכן העיד תלמידו, הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה של רמת-השרון, ששמע פעם מפיו של הרב דסלר כדברים האלה: "כשנצרך אני לומר שיחה בפני בני הישיבה זמן ההכנה לוקח לי כשתים עשרה שעות. אולם כשנצרך אני לומר שיחה בפני בעלי בתים באנגליה או באמריקה - מספיק לי הזמן מאז שאני נכנס לבית המדרש, מנשק את המזוזה, עולה לבמה ומנשק את הפרוכת כדי למסור את השיחה".

רבי יעקב שאלו לסיבת הדבר, והוא השיב: "בשביל לומר שיחה בישיבה אני צריך שעות הכנה, כי מי אני שאומר שיחה בפני בחורי ישיבה העוסקים כל היום בתורה. הרי הם הרבה יותר חשובים ממני, הם לומדים כל היום ואני לא לומד כל היום. כדי שאוכל לדבר בפניהם מוכרח אני לעלות דרגה, ולעמוד לחיות את הדברים שאני אומר להם כדי שאהיה שייך לזה".

של השיחה, פניתי אל הפרופסור הנכבד, ואמרתי לו 'מקנא אני בכבודו!'"

"לקנאה מה זו עושה?" - חקר הפרופסור, ואני מיהרתי להסביר: 'אנו הלא מודים לבורא יתברך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים, חלולים חלולים, איברים כה מורכבים ומופלאים. אנו, האנשים הפשוטים, רואים רק לעינינו. אנו יכולים להבחין רק בחיצוניות הגוף. אבל כבודו, הלא חודר באיזמלו אל הגוף פנימה, ורואה בכל יום ויום מה גדלו מעשי ה', פלאי חכמתו יתברך! אין ספק בכך שהרי זה שיעור נפלא באמונה, לו זוכה כבודו דבר יום ביומו!"

"הפרופסור הקשיב לדברי, אולם ניכר היה כי הוא אינו מבין על מה אני שח. 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!' - הכריז הלה, בעודו מתעלם לחלוטין ממראה כבוד ה' שניכר וזועק מתוך אותה 'משאבה משוכללת', כלשונו".

"אולם אני לא הרפיתי, 'בדיוק לזה התכוונתי! ראה איזו משאבה משוכללת, איך בנוי הלב בדיוק כה רב, איך הוא ממודר למדורים, עם יציאות ופתחים, ממש מעורר התפעלות עד אין סוף!' - אמרתי לפרופסור, שעדיין לא הבין מה אני רוצה מחייו 'עדיין אינני מבין!' הוא אמר, 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!' - חזר והצהיר".

התירוץ על הרמב"ם

"הוא בשלו - ואני בשלי, והפעם החלטתי לגעת ישירות בנקודה! 'לבטח תבין, כי מישהו בודאי ברא את המשאבה המשוכללת הזו! מישהו תכנן אותה, יצר אותה, והוא גם מְתַפְעֵל אותה ברציפות!', אמרתי, אולם נראה היה כאילו הדברים לא הגיעו לאזניו של הפרופסור, שכן הלה, רק חזר שוב על אותם דברים שאמר ושנה: 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!' שב והכריז בשלישית".

"הנה" - סיים רבינו - "כלאחר יד יישוב הפרופסור את קושייתי על דברי הרמב"ם. באותו מעמד נוכחתי לדעת, כי יכול אדם להיות חכם מחוכם, ואפילו פרופסור, ועל אף זאת, להתעלם מהאמונה הברורה והפשוטה כל-כך! 'יכול אדם ללמוד בתיכון ובאוניברסיטה, לעסוק מדי יום ביומו בפלאי הבריאה, לדעת בבירור כמה קצרה יד האדם, לראות לנגד עיניו את יום המיתה תמיד, ובכל זאת - להתעלם מקיומו של הבורא ולחזור שוב ושוב כשוטה שבעולם: 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!'..."

"לפיכך, עבור פרופסור זה ושכמותו, היתה מצות עשה אשר תחייב את האדם להאמין, מבלי לדחות את ההבנה הפשוטה והמתבקשת כל-כך מאליה! מעתה, דברי הרמב"ם מתורצים ומיושבים הפלא ופלא!" - סיים רבינו...

(קטעים מתוך אורחות החיים)

אלא מחמת שהבורא יתברך ברא אותה ונתן בה את היכולת לראות, אם מבין אתה כי המוח המעבד את המידע המתקבל מהעין הינו בריאה מופלאה ומורכבת כל-כך; אם כן, כיצד אתה משלם לבורא העולם על המתנה הנפלאה שנתן לך? מה אתה נותן לו בתמורה?"

"אנו", הטעים רבינו, "מודים לבורא העולם שלש פעמים בכל יום על המתנות שנתן לנו, בשלשת התפילות שאנו נושאים לפניו מדי יום ביומו. אולם אתה, שאינך מתפלל, במה אתה משיב לבורא העולם על חסדיו? כיצד אתה מודה לו? כלום אין זה מתבקש לדעתך, להודות למי שנתן לך מתנות כה חיוניות ומופלאות?" - סיים רבינו בפליאה, והשאלה נותרה מהדהדת בחלל החדר...

עמוד החכמות

ופעם בעת רצון, אמר רבינו בבדיחות הדעת: "אומרים שהפרופסורים חכמים. אני, איני יודע... הכרתי חכמים מחוכמים: הגאון רבי איצלה פונביז'ער, הגאון רבי חיים עוזר, ה'חפץ חיים', 'הסבא מסלבודקה', הרב מברסק, ה'חזון איש'... כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא היה לי שיג ושיח עם פרופסורים... מה שכן, יכול אני להעיד בעצמי כי פעם שוחחתי עם פרופסור, והאיר עיני. כלאחר יד הוא תירץ לי קושיה על הרמב"ם, קושיה עצומה שהתחבטתי בה ששים שנה! הלא דבר הוא!"

דבריו של רבינו עוררו ענין בקרב השומעים. קושיה חזקה, אשר רבינו התחבט בה ששים שנה? מי הוא הפרופסור שעלה בידו ליישבה כלאחר יד? וכיצד יתכן שפרופסור יצליח ליישב קושיה אשר רבינו בגאונותו העצומה לא הצליח ליישבה?

רבינו לא הותיר את דבריו סתומים ומיהר להסביר את כוונתו: "ששים שנה התחבטתי בקושיה אודות העמוד הראשון בספר הרמב"ם, מיד בתחילת הלכות יסודי התורה. שכן הרמב"ם פותח את ספרו במילים: 'יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש בורא לעולם. וידעת דבר זה מצות עשה, שנאמר: אנכי ה' אלקיך'.

"ולכאורה", הטעים רבינו, "זה מכבר התפלאתי: הלא הרמב"ם צודק כל-כך! הידיעה שיש בורא לעולם הינה לא רק 'יסוד היסודות', אלא גם 'עמוד החכמות', שהרי העולם מעיד על בוראו, וככל שהאדם חכם יותר, כך הוא מכיר יותר בפלאי הבריאה, וממילא מכיר יותר את בוראה! רק שוטה יוכל לכפור, בבחינת 'איש בער לא ידע, וכסיל לא יבין את זאת!' אלא שדוקא משום כך, תהיתי, מדוע צייתה התורה על האמונה ב'מצות עשה'? הרי רק שוטה מסוגל לכפור, ואילו השוטה - בלאו הכי פטור מן המצוות, כלפי מי אפוא אמורים הדברים?"

"ברם, לפני זמן מה, פגשתי בפרופסור, אשר יישב את קושייתי כלאחר יד. היה זה כאשר נסעתי לבקר את אחד ממחזיקי תורה שלקה בליבו והיה מאושפז בבית החולים, במסגרת ביקורי שוחחתי עם הפרופסור מנהל המחלקה אודות מצבו של החולה. בסיומה

הופיע הספר

'לקראת שבת מלכתא' מבית 'דרשו'

חוברות 'לקראת שבת מלכתא', של 'דרשו' ענשיו בספר חדש
העלונים המבוקשים קובצו לספר חדש בתוספת מאמרים וסיפורים חדשים
עונג רוחני אמיתי

מוקד 'דרשו': 02-5609000

סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה

- ◆ האם מותר ליטול כדורי שינה בשבת?
- ◆ האם מותר לגרגר אלכוהול בשבת כדי לשכך כאב שיניים?
- ◆ ובאיזה מקרה מותר להוציא בשבת קוץ שנתחב בבשר?

מהלכות נטילת תרופות בשבת

- חכמינו ז"ל גזרו שלא יעשה אדם בשבת פעולה לצורך רפואה; ובכלל גזירה זו - כל פעולה שאין דרכם של בריאים לעשות, וממילא ניכר שנעשית לצורך רפואה. ולדוגמה: אסור לאדם שחש מעט כאב בראשו, ליטול גלולה לשיכוך הכאב.
- בהמשך לאמור: אדם בריא לחלוטין - נחלקו הפוסקים האם ובאיזה אופן רשאי ליטול 'ויטמינים' בשבת. וכמו כן, דנים הפוסקים בנוגע לנטילת 'כדורי שינה' בשבת - האם ובאיזה מצב היא נחשבת כעשיית פעולה רפואית.
- מחלה, כאב וכדומה, אשר בכל אופני הריפוי שלהם לא נעשה שימוש בצמחי מרפא - מותר לרפאותם בשבת. ובתנאי, שאין בעשיית הרפואה איסור אחר מאיסורי שבת, וכגון 'עובדין דחול'.
- יש מתירים לערב תרופה במאכל בערב שבת, ולרסקה היטב בתוכו, עד שלא תהא ניכרת בפני עצמה, ולאוכלו בשבת. ויש שמתירים רק באופנים או במקרים מסוימים.
- כשחולה 'שאין בו סכנה' נזקק למשחה בשבת, יש ללחוץ על שפופרת המשחה מעל גבי העור, באופן שהמשחה תיזל או תטפטף עליו, ללא מריחה.
- מותר להניח בשבת אבקה לעצירת דם על חתך או פצע השותתים דם, אם האבקה אינה מכילה חומר מרפא. וחומר חיסוי, כגון 'וד' - נחלקו הפוסקים אם מותר להניחו.
- הסובל מכאב שיניים בשבת - רשאי לשתות משקה שיש בו אלכוהול, אבל אסור להשהות את המשקה בפיו, או ללגום את המשקה ולפולטו מיד; כיון שבאופנים אלו ניכר שעושה כן לרפואה.
- הסובל מצרודות מחמת צינון וכדומה, אינו רשאי לעשות

בשבת פעולה שניכר בה היא נעשית לצורך ריפוי הצרודות; אולם, חזן החפץ לשפר את קולו, רשאי לגמוע ביצה חיה לשם כך.

- מתן זריקה תת עורית רגילה, שבה אין וודאות שיצא דם, מותרת בשבת לחולה, אף 'שאין בו סכנה'; אולם זריקה תת ורידית - יש אומרים שמותרת לחולה רק על ידי גוי; ויש חולקים.
- התעמלות שאין מטרתה להביא לידי זיעה, ודרך הבריאים לעשותה - מותרת בשבת, אך התעמלות שמטרתה להבריא את הגוף ולחזקו, נחשבת כפעולה רפואית, ואסורה לכל הדעות.

פעולות שהותרו בשבת משום צער הגוף

- קוץ שנתחב בבשר ומסב 'צער גדול' - מותר להוציאו בשבת אף אם הוצאתו כרוכה בהוצאת דם; אולם, אם ניתן להוציא את הקוץ ללא הוצאת דם, יש להקפיד שלא יצא דם.
- ציפורן שהחלה להיתלש ולא נתלשה לגמרי - אם החלק שכבר תלוש הוא רוב הציפורן, והדבר מסב לו צער, מותר לתולשה בשבת לגמרי, בעזרת הידים או השיניים.

מהלכות בישולי גויים

- מאכל שבישלו גוי, אסור באכילה מדרבנן. אולם, עבור חולה 'שאין בו סכנה', הצריך לאכול מאכל מסוים בשבת לרפואתו, והוא טעון בישול - מותר לומר לגוי לבשלו, והתירו לחולה לאוכלו בשבת.
- כלי של ישראל שבישלו בו הגוי מאכל - טעון הכשרה; ויש אומרים שאינו טעון הכשרה, כיון שלא החמירו חכמים לאסור את ה'טעם' הנפלט מהכלי בשעת הבישול.